

ความรู้คือประทับ

匯商銀行

แบงก์สยามกัมมาจล บ.จ.ก.

SIAM COMMERCIAL BANK LTD.

นานาสาระ

- ❖ เมื่อแรกมีธนาคารในสยาม
- ❖ ๑๓๐ พรรษา กุลกระหม่อมบริพัตร
- ❖ ธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน

สารบัญ

เมื่อแรกมีธนาคารในสยาม	๓
๑๓๐ พรรษา กุลกระหม่อมบริพัตร	๘
Hiram Bingham กับหนึ่งศตวรรษของการพบ Machu Picchu แห่งอาณาจักรอินคา	๑๕
ธนาคารปูไข่	๒๒
รู้รอบเรื่องราคาน้ำมัน	๒๖
ปกิณกะพลเรือน: ขยะก็มีประโยชน์	๓๐

๓

๘

๒๒

๓๐

ซี. จอห์น อัทนัส
ประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ
มงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล
กรรมการและผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กร
และรัฐกิจสัมพันธ์
กิตติยาดี นิลวรรณ
ผู้จัดการสื่อสารองค์กร
วาสนา ประสิทธิ์จตุระกุล
บรรณาธิการ
โทร. ๐-๒๒๖๒-๔๓๗๘
e-mail : vassana.prasitjutrakul@exxonmobil.com
บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
๓๑๕/๑๗-๒๙ ถนนพระราม ๔ ตู๊ ปณ. ๑๘๘
กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๖๒-๔๐๐๐
www.esso.co.th

เมื่อแรกมี ธนาคารในสยาม

โดย อานนท์ ตรังศรีชาติ

Development of Banks in Siam

Banks in Siam were developed from the need of Chinese immigrants to send money to their families in China, and the growing trades by Westerners during King Chulalongkorn. During 1888-1941, four out of seven banks were European banks. The first Thai bank was established as a “Book Club” in 1904, and was later known as “Siam Commercial Bank.”

ต้นรัตนโกสินทร์ ชาวสยามยังไม่มีธนาคารที่รับฝากเงินเหมือนในปัจจุบัน ชาวสยามก็มักนำทรัพย์สินไปฝังดิน ทำให้บางครั้งก็ลืม เมื่อจะไปขุดก็หาไม่เจอ หรือบางทีคนที่ฝังทรัพย์สินไว้เสียชีวิตไปลูกหลานไม่รู้ว่าจะขุดได้อีกหรือไม่ ขุดแล้วทรัพย์สินก็หายไปไหนก็ไม่รู้ ยิ่งยามสงครามสภาพบ้านเมืองวุ่นวายไม่สามารถขุดทรัพย์สินขึ้นมาได้ก็มากมาย

ธนาคารเริ่มมาจากโพยกวน批馆

ในสมัยที่การค้าทางสำเภากำลังรุ่งโรจน์ ชาวจีนที่เดินทางมาทำงานในสยามมีความต้องการติดต่อกับทางญาติพี่น้องที่บ้านเกิด และเมื่อมีโอกาาก็จะฝากจดหมายและเงินกับผู้คุ้นเคยจากตำบลเดียวกันที่จะเดินทางกลับไปยังตำบลบ้านเกิด เพื่อนำไปให้แก่ญาติในเมืองจีนได้รับรู้ การส่งเงินให้เครือญาติที่เมืองจีนเป็นความต้องการประการหนึ่งของชาวจีนที่อพยพเข้ามาเมืองไทยเลยทีเดียว โดยหวังว่าจะช่วยเสริมสร้างฐานะให้ครอบครัววงศ์ตระกูล และในทางกลับกันก็เป็นการคาดหวังของเครือญาติว่าผู้ที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งในสยามจะต้องหาเงินส่งให้แก่ครอบครัวของตน แม้ว่าเมื่อเข้ามาในสยามแล้วชาวจีนผู้อพยพจะต้องทำงานที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก เช่น เป็นกุลีรับจ้างทำงานแบกของ สารพัดตั้งแต่สินค้าจากเรือสำเภา การเป็นกุลีรับจ้างขุดคลอง ทำถนน เป็นคนลากรถ หรือแม้กระทั่งการรับจ้างขนอุจจาระไปทิ้ง พวกเขา ก็จะต้องส่งกลับเงินไปให้ญาติพี่น้องที่ยังคงอยู่ที่บ้านเกิดทุก ๆ ปี ก่อนที่ตนจะกลับไปด้วย

ต่อมา มีการพัฒนาเป็นตัวแทนที่จัดตั้งขึ้นโดยเจ้าของเรือสำเภา โดยจะเก็บรวบรวมเงินและจัดส่งจดหมายไปในฤดูใบไม้ผลิเมื่อเรือสำเภาเทียบท่า ตัวแทนจะได้รับค่าธรรมเนียมร้อยละ ๑๐ ในช่วง พ.ศ. ๒๓๙๓ – ๒๔๔๓ ได้มีร้านค้าในกรุงเทพฯ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนรับส่งเงินกลับไปยังประเทศจีน ร้านค้าเหล่านี้ส่งเงินโดยใช้คนที่เดินทางประจำ ซึ่งจะติดต่อกับบรรดาตัวแทนที่คอยส่งคนอพยพตามเมืองท่าของจีนตอนใต้เพื่อส่งต่อให้ครอบครัวของผู้รับอีกทอดหนึ่ง โดยร้านค้าเหล่านี้จะประกันการส่งเงิน และยังรวมถึงการส่งตรงตามเวลาด้วยอันเป็นส่วนหนึ่งของการบริการ จึงมีการเก็บค่าธรรมเนียมสูงถึงร้อยละ ๒๐ การโอนเงินในลักษณะนี้ไปเมืองจีนและหรือประเทศอื่นเป็นไปในรูปของตัวสัญญาใช้เงินโดยร้านโอนเงินชาวจีนที่เรียกว่า โพยกวน批馆

เมื่อมีการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ ในปีพ.ศ. ๒๔๓๑ – ๒๔๘๔ ระยะแรกธนาคารทำหน้าที่รับโอนเงินไปเมืองจีนและประเทศอื่นเช่นเดียวกับร้านโอนเงินโพยกวนของชาวจีน มาถึงปีพ.ศ. ๒๔๘๔ รัฐบาลได้ออกกฎหมายควบคุมการส่งเงินตราออกนอก เนื่องจากรัฐบาลไม่ต้องการให้ร้านโพยกวนไปแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ จนเป็นเหตุให้ร้านเหล่านี้ต้องหยุดกิจการโอนเงินไปในที่สุด

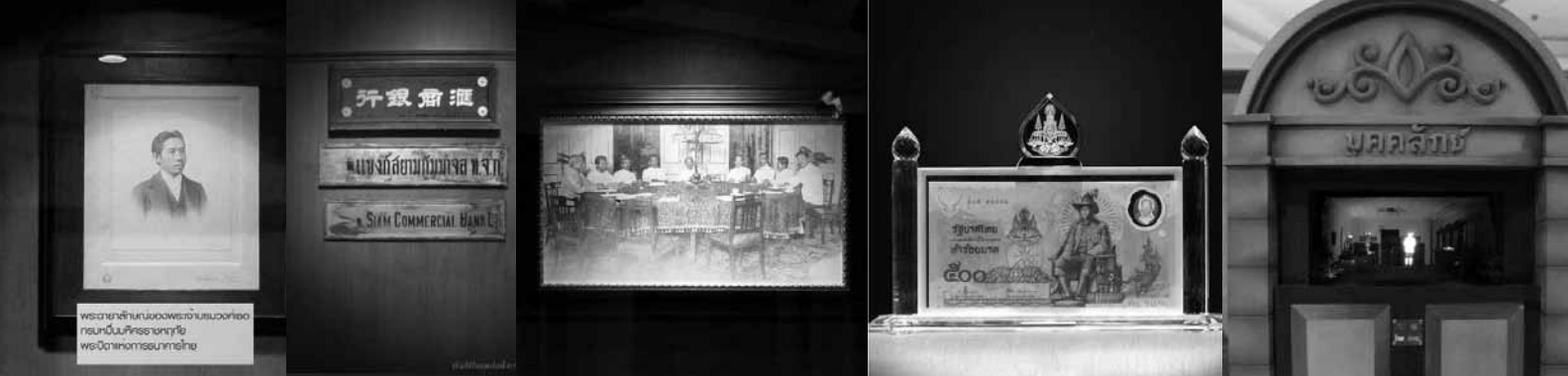
ในต่อนั้น ความเจริญทางการค้าของชาวยุโรปในสยาม ทำให้ชาวยุโรปต้องการประกอบธุรกิจธนาคาร ธนาคารส่วนใหญ่จึงเป็นของชาวยุโรป จากธนาคารพาณิชย์ ๗ แห่ง มีสาขาของธนาคารยุโรป ๔ แห่ง คือ ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ (The Hong Kong and Shanghai Bank Corporation) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ ธนาคารชาร์เตอร์ด (The Chartered Bank Ltd.) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ ธนาคารอินโดจีน (The Banque de l’ Indochine) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ และธนาคารเมอร์แคนไทล์จำกัด (Mercantile Bank) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ โดยเป็นของชาวอังกฤษ ๓ แห่ง เป็นของฝรั่งเศส ๑ แห่ง การก่อตั้งธนาคารของประเทศอังกฤษเป็นไปตามนโยบายในการพยายามรักษาอิทธิพลทางการค้าของตนให้อยู่เหนือฝรั่งเศสเสมอ

อาชีพกัมประโดกับชาวจีนในสยาม

เนื่องจากชาวต่างชาติที่เข้ามาดำเนินการธนาคารในประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยและสถานการณ์ในประเทศ จึงต้องว่าจ้างนักธุรกิจหรือพ่อค้าที่มีฐานะมั่นคงและกว้างขวางตลอดจนเป็นที่ยอมรับเรียกว่า กัมประโด (compradore) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการปล่อยสินเชื่อ โดยมีหลักปฏิบัติ คือ กัมประโด จะต้องนำเงินจำนวนมากพอสมควรมาฝากไว้กับธนาคารเพื่อเป็นหลักประกันเงินกู้ที่จะให้แก่บุคคลผู้ที่จะมากู้เงินจากธนาคาร เป็นการสร้างความอุ่นใจให้กับธนาคารว่าเงินที่ให้กับักับบริษัทร้านค้าตามคำแนะนำของกัมประโด จะไม่เป็นหนี้สูญเนื่องจากมีกัมประโดเป็นผู้ค้ำประกันอยู่ และยังมีหลักทรัพย์ของกัมประโดค้ำประกันอยู่อีกชั้นหนึ่ง

อย่างไรก็ตามผู้ที่ทำหน้าที่กัมประโดได้รับประโยชน์ตอบแทนจากทั้งสองฝ่ายคือ ได้รับเงินเดือนประจำจากธนาคาร และค่านายหน้า (commission) จากผู้มาขอู้ธนาคารตามคำแนะนำของตน เป็นจำนวนเงินมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากธนาคาร

ต่อมา ธนาคารพาณิชย์ไทยก็นำระบบกัมประโดมาใช้เช่นกัน ทำให้กัมประโดมีบทบาทอย่างกว้างขวางในด้านเงินฝาก และการอำนวยสินเชื่อ อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังปรากฏว่า กัมประโดบางรายเรียกเก็บเงินเป็นผลประโยชน์เพิ่มเติมจากลูกค้าจนเป็นเหตุให้ลูกค้าต้องจ่ายเงินสูงเกินกว่าอัตราดอกเบี้ย

ที่กฎหมายกำหนด กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจึงมีนโยบายให้ยกเลิกระบบกัมประโดนี้เสีย

ธนาคารพาณิชย์ไทยแห่งแรก

วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ (ร.ศ. ๑๒๓) พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ได้ทรงประกอบพิธีเปิด "บุคคัลย์" (Book Club) สำนักงานทดลองดำเนินการแบบธนาคารพาณิชย์แห่งแรกขึ้น ที่ตึกแถวสองชั้นของกรมพระคลังข้างที่ ตำบลบ้านหม้อ พระนคร โดยทรงออกหนังสือแจ้งความเรื่องตั้งบุคคัลย์ว่าเป็นกิจการห้องสมุดสาธารณะ ในขณะที่การดำเนินงานที่แท้จริงคือธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากทรงไม่แน่ใจว่าการดำเนินการจะสำเร็จหรือไม่

หลังจากเปิดดำเนินการธุรกิจได้ ๓ เดือน กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ทรงพิจารณาเห็นว่า กิจการของบุคคัลย์สามารถดำเนินการไปได้ดี มีปริมาณเงินรับและจ่ายได้ไม่ติดขัด จึงได้เริ่มก้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในการเบิกถอนเงินด้วยเช็คในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ โดยที่บุคคัลย์ เป็นกิจการที่ดำเนินงานด้วยชาวไทย บรรดาพ่อค้า นักธุรกิจและทางราชการ จึงนิยมใช้บริการกันอย่างมากมาย ปริมาณเงินรับเข้าและจ่ายออก จึงสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

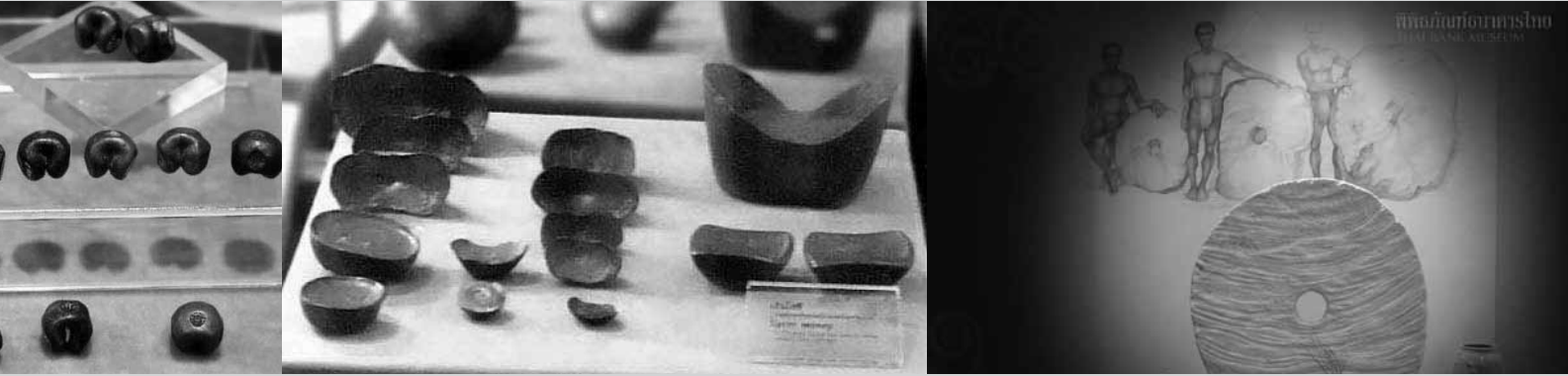
หลังจากการประกอบธุรกิจครบ ๔ เดือน ก็พอดีกับเป็นเวลาล้านปี เมื่อปิดงวดบัญชีสิ้นปีแล้ว ปรากฏว่า มีผลกำไรอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัยจึงตัดสินใจพระทัย ที่จะเริ่มประกอบธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งเป็นธุรกิจที่สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศผูกขาดไว้ทั้งหมด ครั้นเริ่มศักราชใหม่ ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๔๘ บุคคัลย์จึงเริ่มดำเนินการธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศรวมทั้งการแลกเปลี่ยนเงินตราขึ้นอีกประเภทหนึ่ง ทำให้พ่อค้าไทยและจีนต่างก็นิยมมาใช้บริการของบุคคัลย์กันอย่างมากมาย ปริมาณเงินรับเข้าจึงทวีขึ้น เป็นจำนวนถึง ๑.๑๔ ล้านบาทต่อเดือน ในขณะที่มีเงินจ่ายสูงขึ้น เป็นประมาณ ๑ ล้านบาทต่อเดือน เมื่อได้ดำเนินงานมาครบปีและปิดงวดบัญชีแล้ว ปรากฏว่ามีผลกำไรสูงอย่างไม่คาดคิดมาก่อน ถึง ๙๐,๐๐๐ บาทเศษ

นับว่าธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศ ประสบผลสำเร็จอย่างงดงาม สร้างผลกำไรให้แก่บุคคัลย์อย่างมากมาย

กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัยจึงทรงตัดสินใจที่จะตั้งธนาคารพาณิชย์ขึ้นดำเนินงานอย่างเปิดเผย โดยกำหนดเงินทุนไว้ จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งออกเป็นหุ้นจำนวน ๓,๐๐๐ หุ้น ราคา ๑,๐๐๐ บาทต่อหุ้น โดยที่ทรงตระหนักดีถึงความสำคัญ ของธุรกิจด้านการค้าต่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้ธนาคารที่จะทรงตั้งขึ้น สามารถดำเนินธุรกิจด้านนี้ ได้อย่างกว้างขวาง มีตัวแทนอยู่ในทวีปยุโรป รวมทั้งเพื่อให้พนักงานของธนาคารได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการติดต่อด้านการค้าต่างประเทศ พระองค์จึงทรงเชิญชวนให้ ดอยซ์เอเชียติสแบงก์ (Deutsch Asiatische Bank) ของประเทศเยอรมนี และ เดนดานส์เกลแลนด์มานด์สแบงก์ (Den Danske Landmancls Bank) ธนาคารจากประเทศเดนมาร์ก เข้ามาร่วมถือหุ้นด้วยจำนวน ๓๓๐ หุ้น และ ๒๔๐ หุ้น ตามลำดับ และเมื่อทรงจำหน่ายหุ้นได้ครบแล้วจึงทรงยื่นขอเปลี่ยนกิจการบุคคัลย์เป็นธนาคารพาณิชย์ต่อทางราชการ

เมื่อกระแสข่าวการยื่นขอจดทะเบียนประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์แพร่ออกไป ก็เกิดการต่อต้านจากผู้บริหารของสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่เปิดดำเนินการอยู่ และต่างก็ได้ร้องเรียนต่อสถานกงสุลของประเทศตนเอง ซึ่งเป็นผลให้สถานกงสุลประเทศอังกฤษได้ยื่นบันทึกต่อกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องที่ว่า “การที่เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติมีส่วนในการบริหารงานธนาคารพาณิชย์ ย่อมเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ” จากเหตุการณ์นี้เองจึงกลายเป็นเรื่องการเมืองระหว่างประเทศขึ้น โดยมีประเทศมหาอำนาจในยุโรป ๒ ประเทศ คือ อังกฤษและฝรั่งเศสให้ความสนใจต่อเรื่องนี้มาก

ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้ชาวต่างประเทศใช้เรื่องนี้เป็นช่องทางในการบีบบังคับทางการเมืองกับประเทศไทยและเพื่อยุติเหตุ ที่จะทำให้ความพยายามที่จะให้ประเทศไทยมีธนาคารพาณิชย์ขึ้นเป็นหมันไป กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย จึงกราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งเสนาบดี กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ การบีบคั้นจากต่างประเทศก็หมดลง การดำเนินการขออนุญาตตั้งธนาคารพาณิชย์ของคนไทยจึงสามารถดำเนินการต่อไป จนกระทั่งในวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษให้

“บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล พุนจำกัด” ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้ ซึ่งต่อมาธนาคารแห่งนี้ ได้กลายเป็น “ต้นแบบธนาคารไทย” ที่มั่นคงมาจนทุกวันนี้

บริษัท แบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกัด เปิดดำเนินการ
ในอาคารที่ทำการของบุคคลลัทธิเดิม ที่ตำบลบ้านหม้อ โดยมี
พระสรรพการหิรัญกิจ เป็นผู้จัดการฝ่ายในประเทศ และ
นาย เอฟ. คิลเลียน ตัวแทนผู้ถือหุ้นชาวเยอรมัน เป็นผู้จัดการฝ่าย
ต่างประเทศ ในการเปิดดำเนินการธนาคาร คณะผู้จัดตั้งได้
ขอพระราชทานตราอาร์มแผ่นดินมาเป็นตราประจำธนาคารมา
ตั้งแต่นั้น

แบงก์สยามกัมมาจล มีการรับฝากเงินตามปกติทั่วไป
ของธนาคารพาณิชย์แต่ที่พิเศษได้แก่ การเสนอ ให้ดอกเบี้ยในอัตรา
ร้อยละ ๒ ต่อปี แก่ลูกค้าที่มีเงินเหลือในบัญชีเดินสะพัด นับว่า
ลูกค้าจะได้ประโยชน์จากเงินที่เหลือจากการหักบัญชีด้วยเช็ค
อย่างเต็มที่ บริการด้านนี้เป็นที่นิยมในหมู่ลูกค้าเป็นอย่างสูง

ในด้านของบริการที่ให้แก่การค้าระหว่างประเทศนั้น โดยที่ปริมาณการส่งออกข้าว สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จากที่เคยส่ง ออก เฉลี่ยเป็นจำนวน ๓,๘๕๐,๐๐๐ หาบต่อปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๒๑-๒๔๒๒ การส่งออกข้าวได้เพิ่มขึ้นถึง ๑๔,๗๖๐,๐๐๐ หาบ ในปีพ.ศ.๒๔๕๐ ประกอบกับธนาคารมีตัวแทนในทวีปยุโรป ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างมาก พ่อค้าชาวทั้งไทย และจีนจึงนิยมมาใช้บริการของธนาคารมากกว่าจะไปติดต่อกับ ธนาคารอื่นๆ ซึ่งไม่สะดวกในการใช้ภาษาและการตกลงเงื่อนไข ต่างๆ ดังนั้น ปริมาณธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศ จึงเป็น ธุรกิจที่สำคัญมากด้านหนึ่งของธนาคาร

ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้เปิดบริการเงินฝากสงวนทรัพย์ หรือเงินฝากออมทรัพย์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เพื่อช่วยให้ประชาชนรู้จักออมทรัพย์โดยมีที่เก็บที่ปลอดภัยและได้รับผลตอบแทนตามสมควรขึ้น นอกจากนี้ ยังได้ริเริ่มให้บริการเงินฝากประจำ เงินฝากเผื่อเรียก (Deposit at call) และการให้กู้เบิกเกินบัญชี ในช่วงที่มีการขยายการให้บริการนี้ ผู้ถือหุ้นชาวต่างประเทศได้ขอลงทุนทั้งหมด และผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศก็ขอลาออก ดังนั้น แบงก์สยามกัมมาจลจึงไม่มีผู้ถือหุ้นสำคัญเป็นชาวต่างประเทศมาตั้งแต่ครั้งนั้น

ในปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๒ – ๒๔๕๓ เป็นช่วงที่เศรษฐกิจการค้าฝืดเคือง เนื่องจากผลิตข้าวได้น้อย การค้าข้าวตกต่ำ พ่อค้าข้าวจำนวนมากต้องเลิกกิจการไป ทำให้หนี้ของธนาคารหลายแห่งกลายเป็นหนี้เสียไป บริษัทแบงก์ยูเอชเอสจึงได้รับเอากิจการบริษัท แบงกอกซิดีแบงก์ ทุนจำกัด เข้ามารวมกัน และตั้งชื่อใหม่ว่า บริษัท แบงก์จีนสยาม ทุนจำกัด ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ แต่การค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการค้าข้าวยังคงตกต่ำ ติดต่อกันมาอีกหลายปี แบงก์สยามกัมมาจล ก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเป็นจำนวนถึง ๕ ล้านกว่าบาท จึงต้องเพิ่มทุนอีกจำนวน ๓ ล้านบาท พร้อมทั้งปรับปรุงองค์กรใหม่ โดยให้มีผู้จัดการเพียงคนเดียว คือนายวิลเลเก (Mr. A. Willeke) ชาวเยอรมัน

ครั้นมาใน พ.ศ. ๒๔๕๗ สงครามโลกครั้งที่ ๑ เกิดขึ้นในทวีปยุโรป แบงก์สยามก็ยังคงดำเนินธุรกิจไปตามปกติ จนกระทั่ง ใน พ.ศ. ๒๔๖๐ ประเทศไทยประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรทำให้หน่วยวิลเลเกอูควบคุมตัว กรมหลวงจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จึงทรงช่วยติดต่อกับผู้ที่เหมาะสมมาเป็นผู้จัดการให้ จนในที่สุดธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ได้ส่งตัว นาย ยี.เอช. อาร์ดรอน (Mr. George Henry Ardron) ชาวอังกฤษ มาช่วยปฏิบัติงานแทน การที่ธนาคารมีชาวอังกฤษเข้ามาเป็นผู้จัดการเช่นนี้ กลับเป็นผลดีต่อธนาคาร กล่าวคือ บรรดาพ่อค้าและห้างร้านที่เป็นชาวอังกฤษต่างพากันมาใช้บริการของธนาคารมากขึ้น

หลังสงครามโลกสงบแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๖๑ ประเทศต่างๆ อยู่ในระหว่างฟื้นฟูประเทศทั้งยังดำเนินนโยบายปิดกั้นสินค้าจากต่างประเทศ ทำให้พ่อค้าที่เป็นลูกค้าของธนาคารหลายคนต้องเลิกกิจการ แบงก์สยามก็มาเจอได้พยายามช่วยเหลือโดยการประนอมหนี้และรับที่ดินเพื่อชำระหนี้ นอกจากนี้ เมื่อชาวอังกฤษเข้าไปทำเหมืองแร่ดีบุกอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอันมาก และมีการทำสวนยางพาราที่ภาคใต้กว้างขวางขึ้น ธนาคารจึงได้ตัดสินใจเปิดสาขาขึ้นที่อำเภอทุ่งสง ชุมทางรถไฟสายใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ ต่อมาอีก ๗ ปี เมื่อเห็นว่า มีกิจการไปไม่และโรงเลื่อยของ

ชาวอังกฤษในภาคเหนือเป็นจำนวนมาก จึงได้เปิดสาขาขึ้นที่
จังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อพบว่ากิจการผลิตใบยาสูบซึ่งเกี่ยวข้องกับ
โรงบ่ม ขยายตัวในภาคเหนือเป็นจำนวนมาก เป็นธุรกิจที่
สำคัญ จึงเปิดสาขาขึ้นที่จังหวัดลำปาง ใน พ.ศ. ๒๔๗๓

นับได้ว่า แบงก์สยามกัมมาจล ได้นำระบบธนาคาร
สาขาเข้ามาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งนอกจากจะเอื้อ
อำนวยให้เศรษฐกิจการค้าในภูมิภาค มีแหล่งเงินทุนที่สำคัญขึ้น
แล้ว ยังช่วยให้ประชาชนในภูมิภาคมีการใช้เงินตราของไทยกัน
กว้างขวางมากขึ้นกว่าแต่ก่อนอีกด้วย

อย่างไรก็ดี เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำตามภาวะเศรษฐกิจโลก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาคนว่างงานจำนวนมากในประเทศต่างๆ และก่อให้เกิดความไม่สงบทางการเมืองขึ้นในประเทศไทย นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๕ แบกซ์สยามก็มาจลจิงหยุดขยายตัว และในที่สุดก็ปิดสาขาทุ่งสงลง เพราะการมรณไฟหลวงเปิดเดินรถไฟไปจนถึงป่าตองเบชาร์ ทำให้ธุรกิจการค้าของอำเภอทุ่งสงลดลงจนไม่คุ้มกับการตั้งสาขาอยู่ ณ ที่นั้น

หลังจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งนั้นแล้ว แบงก์สยาม-
กัมมาจล ก็ดำเนินธุรกิจโดยมีนโยบายยึดความมั่นคงของ
ธนาคารเป็นสำคัญ จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน
พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลไทยเห็นควรเปลี่ยนชื่อประเทศให้สอดคล้อง
กับชื่อของชนชาติ จาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” แบงก์สยามกัมมา
จล จึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “ธนาคารไทยพาณิชย์” เพื่อสนอง
นโยบายของรัฐบาล ในวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๒

เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น โดยกองทัพญี่ปุ่นได้ยাত্রาเข้าสู่ประเทศไทยในคืนวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เพื่อเดินทัพผ่านไปยังแหลมมลายูและประเทศพม่า รัฐบาลไทยจำต้องให้ความร่วมมือและในที่สุดได้ประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ในขณะนั้น การค้าต่างประเทศของไทยทำได้กับเฉพาะประเทศญี่ปุ่นและดินแดนในอาณัติของประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ธนาคารไทยพาณิชย์ได้แต่งตั้งให้อธิบดีผู้ว่าการสำนักงานธนาคารชาติไทย นายเล้ง ศรีสมวงศ์ เข้าดำรงตำแหน่งผู้จัดการแทนผู้จัดการชาวอเมริกัน

ผลของสงครามครั้งนี้ ทำให้สาขานาครพาณิชย์
ต่างประเทศ ที่เป็นคู่สงครามของประเทศญี่ปุ่น ต้องปิดกิจการลง
และมีการตั้งธนาคารของชาวไทยขึ้น ดำเนินงานแทนหลาย
ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารมณฑล จำกัด (พ.ศ. ๒๔๕๕), ธนาคาร
กรุงเทพ พาณิชยกรรม จำกัด (พ.ศ. ๒๔๕๗), ธนาคารกรุงเทพ
จำกัด (พ.ศ. ๒๔๕๗), ธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยา จำกัด
(พ.ศ. ๒๔๕๘) และธนาคารกสิกรไทย จำกัด (พ.ศ. ๒๔๕๘)

ภายหลังสงครามสงบลง สินค้าทางการเกษตรของไทย มีราคาสูงขึ้นในตลาดโลก การส่งออกสินค้าออกก็เริ่มเฟื่องฟูขึ้น มีการตั้งบริษัทส่งสินค้าเข้าและส่งออกเกิดขึ้นอย่างมากมาย ประกอบกับประเทศไทยมีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเปิดดำเนินการใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ธนาคารพาณิชย์ทั้งปวง จึงมีรายได้จากการเรียกเก็บ ค่าบริการในการค้าประกันให้กับบริษัทผู้ส่งสินค้าออก ในการยื่น ขออนุญาตส่งสินค้าออกเป็นจำนวนมาก เมื่อภาวะเศรษฐกิจของ ประเทศเริ่มฟื้นตัว และเริ่มขยายตัวเจริญขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาวะของสงครามในประเทศเกาหลี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๔๙๔ ทำให้สินค้าส่งออกของประเทศไทยทั้งข้าว ยางพารา และ ดิบบุก มีราคาสูงและเป็นที่ต้องการมาก จึงทำให้ภาวะเศรษฐกิจ ของประเทศฟื้นตัวได้รวดเร็ว เงินทุนสำรองของประเทศมีจำนวน สูงขึ้น ค่าของเงินบาทมีความมั่นคงในระดับดี การค้าระหว่าง ประเทศจึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีธนาคารพาณิชย์ของไทย ได้รับอนุญาตให้เปิดดำเนินการขึ้นอีก ดังเช่น ธนาคารแหลมทอง (พ.ศ. ๒๔๙๑), สหธนาคารกรุงเทพ (พ.ศ. ๒๔๙๒), ธนาคารไทย- ทุน (พ.ศ. ๒๔๙๒) ธนาคารเกษตร (พ.ศ. ๒๔๙๓) และ ธนาคาร ทหารไทย (พ.ศ. ๒๕๐๐)

จะเห็นได้ว่าธุรกิจของธนาคารต่างๆ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพบ้านเมืองและต้องปรับตัวให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ต่างๆ มาให้ได้

เกี่ยวกับผู้เขียน

โดย อานนท์ ตรังศรีชาติ

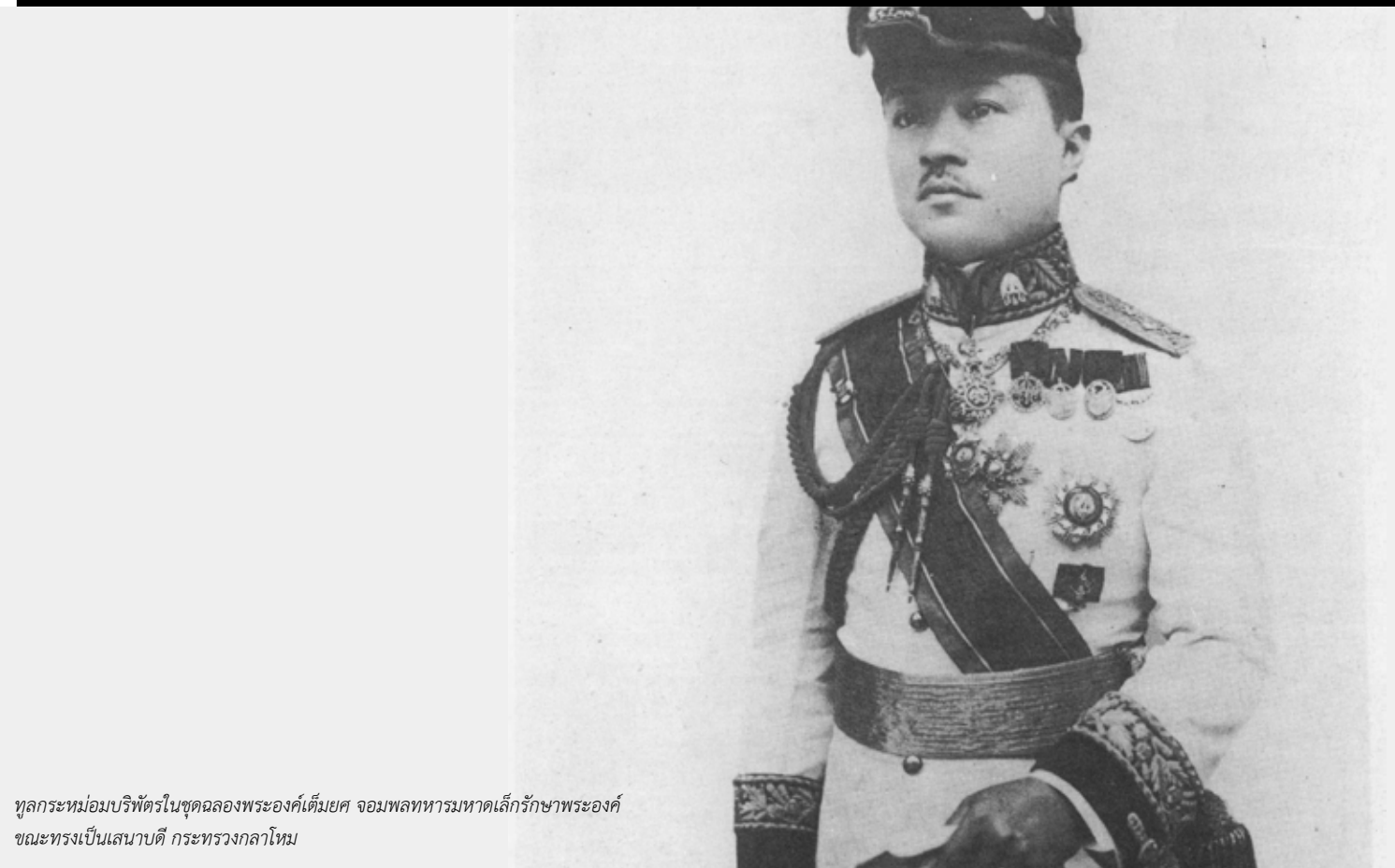
จบการศึกษาปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชื่นชอบและศึกษาวัฒนธรรม

ประเพณีจีน

๑๓๐ พรรษา ทูลกระหม่อมบริพัตร

โดยกิตติพงษ์ วิโรจน์ธรรมากูร

ทูลกระหม่อมบริพัตรในชุดฉลองพระองค์เต็มยศ จอมพลทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์
ขณะทรงเป็นเสนาบดี กระทรวงกลาโหม

130th Anniversary of Prince Boripat

The year 2011 commemorates 130th Anniversary of Prince Boripat, who was commended by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization in 1981.

Prince Boripat started his career in the Royal Thai Army and later also took care of the Royal Thai Navy. He was later the General of the Army and Fleet Admiral. In addition, he was known as the “Father of Thai Music.”

เนื่องในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ นี้ จอมพลเรือ จอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต หรือในพระนามที่รู้จักกันทั่วไปในแวดวงดนตรีไทยว่า “ทูลกระหม่อมบริพัตร” พระบิดาแห่งเพลงไทยเดิม และพระบิดาแห่งเพลงไทยสากล จะมีพระชนมายุครบ ๑๓๐ พรรษา ทรงเป็นบุคคลสำคัญของชาติที่ทางองค์การยูเนสโกได้ประกาศถวายพระเกียรติคุณให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติเมื่อปีพ.ศ.๒๕๒๔ วารสาร “ความรู้คือประทับใจ” ฉบับนี้จึงขอร่วมเทิดพระเกียรติแด่พระองค์ ด้วยการนำเสนอพระประวัติชีวิตและงานของทูลกระหม่อมบริพัตรมา ณ โอกาสนี้

จอมพลเรือ จอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต มีพระนามเดิมว่า “สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ดิลกจันทรินภาพงษ์ มหามกุฏวงษ์นราธิราช จุฬาลงกรณนาถโรธอดุลยศ อุโกโตพงษ์พิสุทธิ์ นรุตมรัตน์ขัตติยราชกุมาร” ทรงเป็นพระราชโอรสลำดับที่ ๓๓ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระองค์ที่ ๒ ในสมเด็จพระนางเจ้าสุทมาลมารศรี พระอัครราชเทวี ประสูติในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันพุธที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๒๔ ทรงมีพระเชษฐภคินีร่วมพระชนนี ๑ พระองค์มีพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร”

ขณะทรงพระเยาว์ ทูลกระหม่อมบริพัตรได้ทรงศึกษาภาษาไทยในสำนักพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ในปีพ.ศ.๒๔๓๔ ขณะมีพระชนมายุได้ ๑๐ พรรษา ทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นเจ้าฟ้าต่างกรมตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนมหิสริยสงขลา” และต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เปลี่ยนพระนามกรมใหม่เป็น “สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต”

ครั้นถึงปีพ.ศ. ๒๔๓๘ ภายหลังจากทรงผนวชสามเณรแล้ว ขณะมีพระชนมายุได้ ๑๔ พรรษาได้เสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ในสำนักเดียวกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากนั้นได้ทรงแยกย้ายไปศึกษาต่อด้านการทหารบกที่ประเทศเยอรมนี โดยในปีพ.ศ.๒๔๓๙ ทรงเข้าโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและมัธยมที่เมืองสปอร์ตดัม หลังจากนั้นได้ทรงเข้าประจำกองร้อยที่ ๑๑ กรมทหาร “เอมเปรสเอากัสต้า” รักษาพระองค์ที่ ๔ เช่นเดียวกับนายทหารเยอรมันที่เป็นพระราชวงศ์ ต่อมาได้ทรงเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเสนาธิการทหารในสาขายุทธศาสตร์ยุทธวิธี ทรงเป็นนายทหารไทยเพียงคนเดียวที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารของเยอรมัน

ในระหว่างที่ทูลกระหม่อมศึกษาในเยอรมันนั้น ทรงสอบได้คะแนนดีเยี่ยมมาโดยตลอด อีกทั้งได้รับคำชมเชยจากพระเจ้าวิลเลียมเป็นเนืองนิตย์ ถึงกับทรงรับทูลกระหม่อมเป็นพระราชโอรสบุญธรรม มีผลให้สายสัมพันธ์ภาพทั้งสองราชสำนักแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ครั้นถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ ทูลกระหม่อมทรงเรียนจบวิชาการทหารจากเยอรมัน เสด็จกลับเมืองไทย โดยทรงเข้าประทับที่ตำหนักไม้ ซึ่งปลูกเป็นเรือนชั่วคราวภายในวังบางขุนพรหม ต่อมาในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน ขณะมีพระชันษา ๒๒ พรรษา ได้ทรงเสกสมรสกับม.จ.หญิงประสงคัสม พระธิดาในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศราชหฤทัย (ต้นราชสกุล “ไชยนต์”) กับหม่อมกลีบ

ทูลกระหม่อมทรงมีพระโอรสและพระธิดาที่ประสูติจากหม่อมเจ้าประสงคัสม บริพัตร จำนวน ๘ พระองค์ดังนี้

- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภวพจน์บริพัตร
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัตนบุษบง
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธวงษ์วิจิตร
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิสิษฐสพสมัย
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุไรรัตนศิริมาน
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิง (สิ้นพระชนม์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์)
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจันทรภาณตมณี
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าปรีชาดิสุขุมพันธุ์

นอกจากนี้ ทูลกระหม่อมบริพัตร ทรงมีพระโอรสและพระธิดาที่ประสูติจากหม่อมสมพันธ์ (คชเสนี) บริพัตร ณ อยุธยา จำนวน ๒ พระองค์ดังนี้

- พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอินทุรัตนา
- พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุมาภินันท์

ทูลกระหม่อมบริพัตร ในชุดฉลองพระองค์ครุย เสด็จขึ้นพิธีอภิเษกสมรส

ณ ตำหนักดาหยาปาศิ เมืองบันดุง พ.ศ.๒๔๘๑ เมื่อครั้งเจ้านายเสด็จเยี่ยมทูลกระหม่อมภายหลัง ทรงถูกมรณกรรมเมืองมรณบุรีในปีพ.ศ.๒๔๗๕ นับจากซ้าย : เสด็จกรมหลวงทิพยรัตน, สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และ เสด็จพระองค์เจ้าพวงสร้อยสอางค์

ทูลกระหม่อมขณะเสด็จตรวจราชการมณฑลพายัพ ณ เมืองลำปาง ในปี พ.ศ.๒๔๖๕

ทรงถ่ายในงานพิธีสาบานธง ณ ท้องสนามหลวง ขณะทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาฯ พระอัครราชเทวี พระชนนีในทูลกระหม่อมบริพัตร

ทรงนิพนธ์ "ตำราเล่นกล" เล่มแรกในประเทศไทย พิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๙

ทูลกระหม่อมทรงพระปรีชาสามารถทางด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะทรงเชี่ยวชาญด้านซอสามสาย ซึ่งถือกันว่าเล่นยากที่สุดในบรรดาซอทั้งหมด ทรงมีผลงานพระนิพนธ์ทางด้านเพลงไทย และสากลมากมาย จนได้รับพระสมัญญานามว่า “พระบิดาแห่งเพลงไทยเดิมและพระบิดาแห่งเพลงไทยสากล” ถึงกับทรงจัด “ห้องพิณพาทย” ใช้สำหรับเป็นที่ทรงดนตรีโดยเฉพาะภายในตำหนักใหญ่ ม.จ.ประสงค์สม ขายาในทูลกระหม่อมได้ทรงตรัสถึงพระอัจฉริยภาพด้านการดนตรีของพระองค์ไว้ตอนหนึ่งว่า

“ทูลกระหม่อมโปรดการดนตรีเป็นที่สุด ดนตรีไทยนั้น ทรงเล่นได้แทบทุกสิ่ง ส่วนดนตรีฝรั่งทรงเล่นเปียโนได้และเข้าพระทัยวิธีเคาะจังหวะเพลง ตั้งแต่เสด็จไปดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ ก็สนพระทัยในแถววงทหารเรือ ทรงพยายามให้กองแตรเจริญขึ้นตั้งแต่ในรัชกาลที่ ๕

“ขณะตามเสด็จฯ ไปเมืองเพชรนั้น ได้ทรงนำทหารแตรรุ่นหนุ่มไปด้วย ๔ คน เพื่อฝึกหัดเป่าแตรให้ชำนาญ ทรงหาแผ่นเสียงจากต่างประเทศมาขอให้ฟังเป็นแบบอย่าง และได้ทรงแต่งเพลงไทย และเขียนลงเป็นโน้ตประทานให้ทหารแตรเป่าก็หลายเพลง เพลงพระยาโศกที่ใช้ในงานศพทุกวันนี้ก็ทรงเริ่มขึ้นขณะที่ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ”

ทูลกระหม่อมบริพัตร ทรงมีผลงานทางด้านพระนิพนธ์กว่า ๗๐ เพลง เช่น เพลงพระยาโศก เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เพลงบุหลันลอยเลื่อน และเพลงสุดถวิล เป็นต้น เพลงเหล่านั้นได้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบสานต่อมาถึงคนไทยรุ่นปัจจุบัน

คุณบุญวิจิตร อติมหาเดเล็กในทูลกระหม่อมบริพัตร ได้เล่าไว้ในบันทึกความทรงจำถึงเรื่องผีพระหัตถ์ในการเดี่ยวซอสามสายของพระองค์ไว้ตอนหนึ่งว่า

“ทูลกระหม่อมจะทรงมีพระเมตตาถึงขั้นที่ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณอยู่อย่างมิรู้ลืม และยิ่งภาคภูมิใจนักหนาจนบัดนี้ก็คือ ทูลกระหม่อมโปรดซอสามสายเสมอๆ ข้าพเจ้าก็มีโอกาสได้ฟังเป็นประจำ บางครั้งขณะทรงซอสามสายจะโปรดให้ข้าพเจ้าร้องเพลงถวายโดยซอคลอเสียงร้อง และทรงรับจนจบเพลง เพลงที่ร้องถวายเสมอๆ ได้แก่ เพลงสุรินทร์าหุ และเพลงสารถิ เป็นต้น”

นอกจากการดนตรีแล้ว ทูลกระหม่อม ยังโปรดการสะสมเครื่องลายคราม การเลี้ยงกล้วยไม้ นับได้ว่าทรงเป็นผู้บุกเบิกวิชาเลี้ยงกล้วยไม้และได้ทรงแต่งตำราเลี้ยงกล้วยไม้เป็นภาษาไทยเล่มแรกของประเทศไทยออกเผยแพร่ในปีพ.ศ. ๒๔๕๖ ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในหนังสือบันทึกความทรงจำของม.จ.หญิงประสงค์สม บริพัตร (ขายา) ซึ่งทรงนิพนธ์เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๙๐ ดังนี้

“เมื่อทูลกระหม่อมทรงมีเวลาว่างมาก เพราะไม่ต้องเข้าเฝ้าฯ ตอนเย็นอย่างในรัชกาลที่ ๕ จึงทรงเล่นและสะสมกล้วยไม้ต่างๆ ทั้งไทยและฝรั่ง และค้นตำราฝรั่งซึ่งได้ประทานมาจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นทิวากรวงศ์ประวัติ และเมื่อท่านสิ้นพระชนม์แล้ว ก็ได้ประทานกล้วยไม้ของท่านที่มีอยู่ทั้งหมดด้วยลูกของท่านขณะนั้นยังไม่มีใครชอบเล่น ต่อนั้นมาทูลกระหม่อมได้ทรงพยายามแต่งตำรากล้วยไม้ขายเก็บเงินเป็นทุนทำเตียงคนไข้ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ อุทิศกุศลถวายกรมหมื่นทิวาฯ ตำรากล้วยไม้นี้ผู้ที่จับเล่นกล้วยไม้ใหม่ยังนิยมใช้กันอยู่จนบัดนี้”

สำหรับพระกรณียกิจในด้านการทหารนั้น หลังจากทรงเรียนจบเสด็จกลับเมืองไทยในปีพ.ศ.๒๔๔๖ ทูลกระหม่อมบริพัตรได้เสด็จไปทรงงานราชการทหารที่กรมยุทธนาธิการทหารบก ทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกในพระยศร้อยตรี ทรงรับพระราชทานเงิน ๔๐๐ บาท รวมทั้งค่าวิชาตามระเบียบของนายทหารที่สำเร็จจากต่างประเทศ

ต่อมาในช่วงปลายปีเดียวกัน ทูลกระหม่อมทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ ในช่วงที่กิจการทหารเรือกำลังระส่ำระสาย และทางกรมทหารเรือเป็นลูกหนี้ห้างอีสท์เอเชียติกถึงสองแสนบาท มีการเบิกจ่ายสุรุ่ยสุร่าย และเกิดการแตกแยกในหมู่ข้าราชการทหารเรือด้วยกัน ระหว่างพวกหัวเก่ากับหัวใหม่ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงมีพระราชดำรัสกับทูลกระหม่อมว่า “พอเชื่อว่าเจ้าจะจัดการได้ พอจะให้พระยาเทพอรชุน (เจ๊ก จารุจินดา) ไปทำงานกับลูกด้วย เพื่อจะได้ช่วยไกล่เกลี่ยพวกหัวเก่าซึ่งเป็นผู้ใหญ่ด้วยกันพอจะเข้าใจกันได้ง่าย”

ในเวลานั้นกรมหลวงชุมพรฯ ทรงเป็นรองผู้บัญชาการทหารเรือ ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นพี่น้องต่างพระมารดา กัน และทรงมีความสนิทสนมกันมากเป็นพิเศษ ทูลกระหม่อมได้ทรงศึกษาจากพวกหัวเก่าและหัวใหม่ แล้วมาตั้งเป็นข้อบังคับขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับทหารเรือปฏิบัติต่อไป

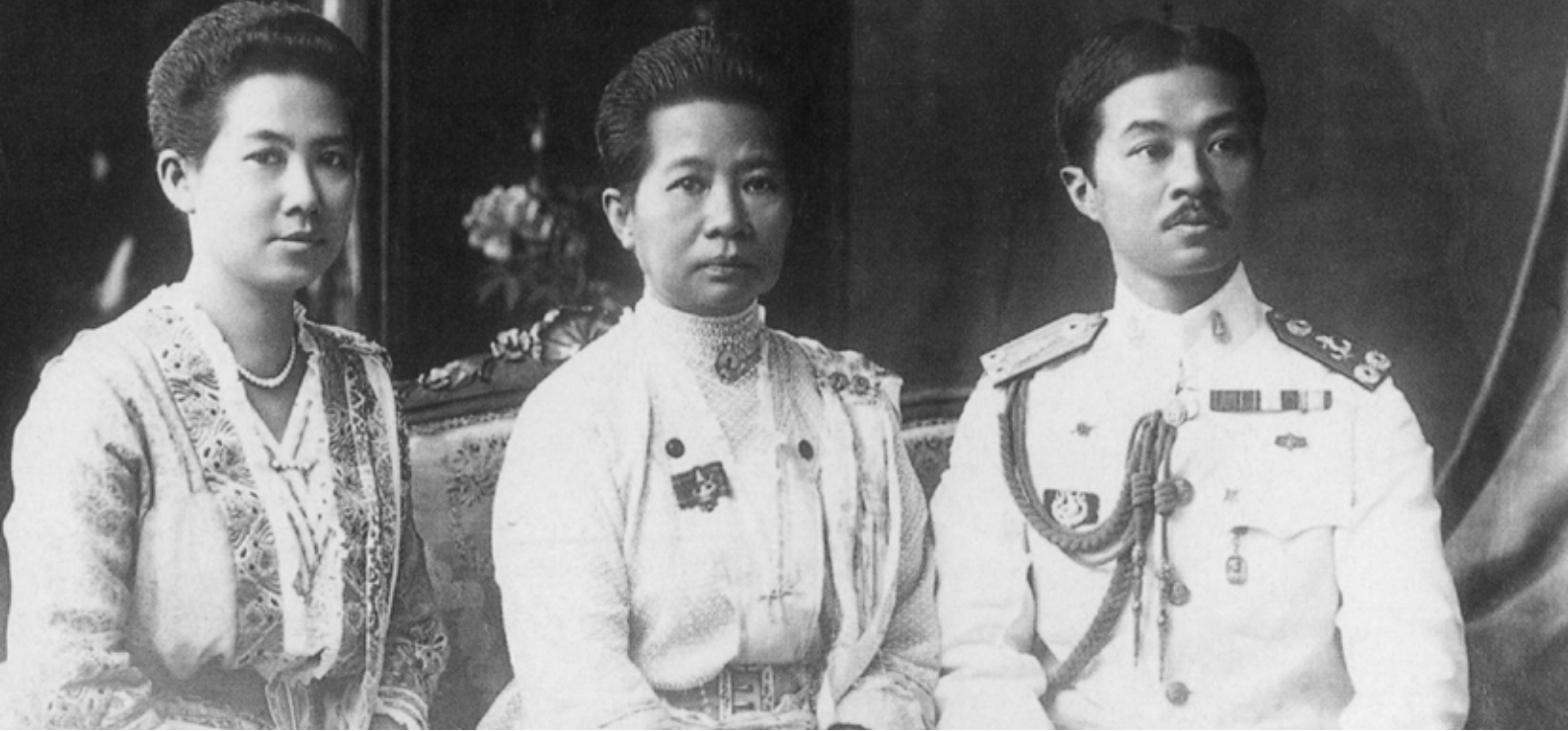
ครั้นถึงรัชกาลที่ ๖ ในปีพ.ศ.๒๔๕๔ ทูลกระหม่อมทรงได้รับโปรดเกล้าฯ เลื่อนพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต เพื่อเป็นไปตามโบราณราชประเพณีสำหรับบำเหน็จรางวัลที่ทรงประกอบคุณงามความดีต่อแผ่นดิน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ชีวิตในราชการทหารของทูลกระหม่อมไม่ค่อยราบรื่นนัก เพราะมีข่าวลือหนาหูอยู่ตลอดเวลาว่า ทูลกระหม่อมและกรมหลวงชุมพรฯ จะทรงร่วมคิดก่อการกบฏอยู่ร่ำไป ทั้งที่เป็นเรื่องโคมลอยทั้งสิ้น เนื่องจากทั้งสองพระองค์ทรงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากเป็นพิเศษ ขนาดที่ว่าครั้งหนึ่ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปลดกรมหลวงชุมพรฯ ออกจากราชการ ทูลกระหม่อมไม่พอพระทัยจะขอลาออกตามไปด้วย แต่ในที่สุดก็ทรงถูกยับยั้งไว้ และได้ทรงรับราชการทหารเรืออยู่ต่อมาจนกระทั่งหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.๒๔๗๕ จึงได้เสด็จไปประทับต่างประเทศ

ทูลกระหม่อมทรงเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ จนกระทั่งทรงได้รับโปรดเกล้าฯ เลื่อนพระยศถึงขั้นจอมพลทหารบกและจอมพลทหารเรือ ทรงนับเป็นจอมพลพระองค์ที่สามแห่งกองทัพไทย

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๗ หลังจากทีล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ เสด็จสวรรคต ที่ประชุมพระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าเสนาบดีได้มีพระมติเป็นเอกฉันท์ตกลงถวายราชสมบัติแด่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกฯ เพื่อสืบราชสันตติวงศ์เป็นกษัตริย์พระองค์ที่ ๗ แห่งราชวงศ์จักรี ตามพระราชพินัยกรรม ทูลกระหม่อมถึงกับเสด็จลงจากพระเก้าอี้ประทับคุกพระซังข์ ก้มลงกราบถวายบังคมพระเจ้ายู่หัวองค์ใหม่ พร้อมกับกราบบังคมทูลว่า

“จะสนองพระเดชพระคุณในหน้าที่ราชการทุกอย่างอย่างเต็มความสามารถและความซื่อสัตย์ภักดี ขอให้ทรงไว้วางพระราชหฤทัยเถิด แต่ใครขอพระราชทานเพียงสิ่งเดียวคือ

ทรงถ่ายภาพในตัวหนักใหญ่วังบางขุนพรหม นับจากซ้าย : สมเด็จพระเจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ฯ, สมเด็จพระนางเจ้าสุทมาลมารศรีฯ และทูลกระหม่อมบริพัตร

“ขอให้พระเจ้าอยู่หัวทรงเลิกคิดระแวงกับข่าวลือเรื่องปฏิวัติในตัวหม่อมฉันเสียที เพราะว่าถูกยัดเยียดข่าวลือมาตลอดถึง ๑๕ ปี หม่อมฉันเบื่อเต็มที”

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระสรวลและมีพระราชดำรัสว่า “หม่อมฉันอนุญาตให้เลิกคิดได้” ทั้งนี้ก็เพราะในหลวงทรงได้ยินข่าวร่ำลือหาหุมาตลอดรัชกาลที่ ๖ นั้นเอง

ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เฉลิมพระอิสริยยศ และเลื่อนกรมแต่ทูลกระหม่อมเป็นครั้งสุดท้าย ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

ต่อมา ทูลกระหม่อมทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และตำแหน่งอภิรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่ถวายคำปรึกษาข้อราชการแด่พระเจ้าอยู่หัว กอปรกับในสมัยรัชกาลที่ ๗ นี้ เป็นช่วงที่บ้านเมืองต้องประสบกับสารพัดปัญหาที่รุมเร้าเข้ามาไม่ขาดสาย โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากภาวะหลังมหาสงครามโลกครั้งที่ ๑ นั้นเอง ประเทศทั่วโลกต่างประสบวิกฤตการณ์ด้วยกันทั้งนั้น ก่อให้เกิดภาวะข้าวยากหามาแพง และส่งผลกระทบต่อเมืองไทย ฉะนั้นพระราชกิจของทูลกระหม่อมก็เพิ่มหนักขึ้นเป็นเงาตามตัว

ในขณะเดียวกันข่าวลือเรื่องปฏิวัติก็ได้แพร่สะพัดไหมกระหน้าหนักหน่วงขึ้นในช่วงนี้ นี่ยังจะมีกลุ่มนักเรียนนอกร่วม

กับทหารบางนาย เป็นคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองและหมายจะลอบปลงพระชนม์ในหลวง ทูลกระหม่อมบริพัตรและกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ในวันเสด็จฯ เปิดงานพระบรมราชานุสรณ์ฉลองกรุงเทพฯ ครบ ๑๕๐ ปี ในวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงทำให้นึกถึงคำทำนายทายทักของคนโบราณว่ากรุงเทพฯ จะมีอายุเพียงแค่ ๑๕๐ ปีเท่านั้น ซึ่งทำให้ผู้คนต่างเสียขวัญกันมาก ต่างเกรงกันว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในวันนั้น ทางราชการและในหมู่ทหารก็มีได้นั่งนอนใจ ได้มีการวางหน่วยกำลังเคลื่อนที่พิเศษไว้รายรอบบริเวณพระราชพิธี มีการตรวจตราอย่างเข้มงวดพร้อมกับกองทหารรักษาพระองค์ถวายพระราชอารักขาอย่างใกล้ชิด

หลังจากเสร็จงานเฉลิมฉลองพระนครผ่านพ้นไปแล้ว ในเช้าตรู่ของวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีบุคคลกลุ่มหนึ่งเรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” ได้ทำการพลิกผันเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เหตุการณ์ในครั้งนั้นได้สร้างความตื่นตระหนกในหมู่พระราชวงศ์จักรีเป็นอย่างมาก หรือที่เรียกกันในยุคนั้นว่า “ยุคพิฆาตเจ้า” หรือ “ยุคปราบเจ้า” และที่สำคัญก็คือมีผลทำให้ครอบครัวในราชสกุลบริพัตรถึงกับบ้านแตกสาแหรกขาด หรือที่เรียกกันว่า “วังแตก” ต้องระหกระเหินเสด็จนิราศยังต่างแดน ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนั้นได้สร้างความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัสมาสู่ชาววังบางขุนพรหมเป็นยิ่งนัก

ทูลกระหม่อมบริพัตรได้ทรงถูกเชิญไปประทับ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งเป็นกองบัญชาการของคณะราษฎร

นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จวบจนกระทั่งวันที่ ๓ กรกฎาคม คณะราษฎรจึงถวายอนุญาตให้เสด็จกลับมายังวังบางขุนพรหมอีกครั้ง เพื่อทรงเตรียมพระองค์เสด็จออกนอกประเทศชั่วคราวพร้อมด้วยสมาชิกในราชสกุลบริพัตร จนกว่าเหตุการณ์ในบ้านเมืองจะสงบลง รวมระยะเวลาประทับที่กองบัญชาการคณะราษฎร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นเวลา ๑๐ วัน

สาเหตุที่ทูลกระหม่อมบริพัตรทรงถูกจับกุมในเหตุการณ์ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็เนื่องมาจากประการที่ ๑ พระองค์ทรงเป็นหนึ่งในคณะอภิรัฐมนตรี ที่ทรงคัดค้านในการพระราชทานรัฐธรรมนูญ ด้วยทรงเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาอันควรเนื่องจากในเวลานั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังด้อยการศึกษา ไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตย ทรงเกรงว่าจะตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มคนที่หลงอำนาจบางท่าน และประการที่ ๒ ทรงถูกกล่าวหาว่า ร่ำรวยผิดปกติ

และแล้วรุ่งขึ้นในวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๗๕ ทูลกระหม่อมบริพัตรและชายาพร้อมด้วยพระโอรส-ธิดาทุกพระองค์เสด็จกรมหลวงทิพยรัตน์ฯ หม่อมสมพันธุ์ กรมหมื่นนครสวรรค์-ศักดิ์พินิต และชายา ม.ร.ว.พันธุ์ทิพย์ บริพัตรพร้อมด้วยพระธิดา ม.จ.มารศรีสุชุมพันธุ์ ซึ่งยังเล็กมาก ได้ร่วมเสด็จออกเดินทางไปประทับยังเมืองบันดุงในเกาะชวาหรือประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน

มีทหารจัดถวายรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จออกจากวังบางขุนพรหมไปขึ้นรถไฟที่สถานีสวนจิตรฯ เมื่อเวลา ๑๑.๐๐ น. มีรถหุ้มเกราะ รถยนต์ทหารขนานบ้าง พร้อมอาวุธปืนในมือครบครัน ล้อมหน้าล้อมหลังเต็มไปหมด ใครบ้างจะรู้ว่าการเสด็จเดินทางของทูลกระหม่อมในครานั้น เป็นการอำลาจากคนไทยเป็นครั้งสุดท้าย เพราะว่าหลังจากนั้นพระองค์ก็ได้เสด็จกลับมาเมืองไทยอีกเลย トラบจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ ณ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗ สิริพระชนมายุได้ ๖๓ พรรษา ทรงเป็นต้นราชสกุล “บริพัตร ณ ออยุธยา”

วังบางขุนพรหมที่เคยรุ่งเรืองในอดีต มีเสียงปี่พาทย์ขับกล่อมดนตรีไทยในทุกยามค่ำคืนได้ปิดฉากจบลงและกลายเป็นวังร้างตั้งแต่ครั้งนั้นจวบจนกระทั่งในปีพ.ศ.๒๕๑๘ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ดำเนินการขอซื้อที่ดินและสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดในวังบางขุนพรหมและได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายโดยชอบธรรมตราจนปัจจุบันนี้

ทูลกระหม่อมบริพัตรขณะทรงใช้ชีวิตในบั้นปลาย ณ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย

เกี่ยวกับผู้เขียน

กิตติพงษ์ วิโรจน์ธรรมากูร (*นักเขียนและนักวิชาการอิสระ*)

คร่ำหวอดอยู่ในแวดวงหนังสือในฐานะนักเขียนและคอลัมนิสต์แนวประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเขียนบทสารคดีรายการโทรทัศน์แนวประวัติศาสตร์และมีผลงานหนังสือซึ่งเป็นที่รู้จักของนักอ่าน เช่น ชีวิตในวังบางขุนพรหม ในวังแก้ว ร้อยเรียงเวียงวัง เรื่องรัก.. รัก.. ในหลวง ย้อนรอยราชสกุลวงศ์-วังหลวง ย้อนรอยราชสกุลวงศ์-วังหน้า วังหลัง ประเพณีชาววัง เรื่องเล่าชาววัง เรื่องราวในรัชสมัยพระพุทธเจ้าหลวง ชีวิตสาวชาววัง รักเดียวของทูลกระหม่อมประชาธิปไตย ในร่มฉัตร เป็นต้น

Hiram Bingham กับหนึ่งศตวรรษของการพบ Machu Picchu แหล่งอาณาจักรอินคา

โดย ศ. ดร. สุทัศน์ ยกส้าน

Machu Picchu

แหล่งที่มา www.exploringmachupicchu.com

Hiram Bingham and Discovery of Machu Picchu

In 1911, at 36, Hiram Bingham, American historian of Yale University, was searching in the Andes mountain range for Vilcabamba – the last city of Inca Empire that had disappeared without traces. Bingham did not find Vilcabamba, but on July 24, 1911 he discovered Machu Picchu, the deserted Inca city of more than 140 buildings.

The discovery created interest to the Inca Civilization. Machu Picchu was declared a UNESCO World Heritage Site in 1983.

ในปีค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) Hiram Bingham III นักประวัติศาสตร์อเมริกันแห่งมหาวิทยาลัย Yale วัย ๓๖ ปี ได้เดินทางไปสำรวจเทือกเขา Andes ใน Peru เพื่อค้นหานคร Vilcabamba แห่งอาณาจักรอินคาที่ประวัติศาสตร์ได้บันทึกว่าเป็นเมืองสุดท้ายของชาวอินคาภายใต้การปกครองของกษัตริย์ Titu Cusi ก่อนที่จะสาบสูญไปอย่างไร้ร่องรอย

Bingham ได้แรงจูงใจในการค้นหาเมืองนี้จากการอ่านประวัติศาสตร์ที่บาทหลวง Antonio de Calancha เขียนไว้ว่า เมื่อ Pizarro จับกษัตริย์ Atahualpa แห่งอาณาจักร Inca และสำเร็จโทษพระองค์ Pizarro ได้แต่งตั้งราชบุตรชื่อ Manco ให้ขึ้นครองราชย์แทน และเข้าใจไปเองว่า Manco คงเป็นกษัตริย์หุ่นที่เชื่อฟังตนและจะสั่งให้ชาวอินคายินยอมในทุกเรื่องโดยไม่ขัดขวางหรือต่อต้านใดๆ แต่ Manco ฉลาด เมื่อถูกนายทัพสเปนกดดันมากขึ้นๆ พระองค์เสด็จหลบหนีออกจากเมือง Cuzco ไปรวบรวมชาวอินคา ๒๐๐,๐๐๐ คนให้เดินทัพกลับมายึดนคร Cuzco คืน แต่กองทัพอินคาสู้รบกับทหารสเปนไม่ได้ จึงต้องถอยกลับไปตั้งทัพอยู่ในหุบเขา และออกโจมตีเป็นครั้งคราว แต่ในที่สุดก็ต้องถอยทัพหนีขึ้นเหนือไปตั้งหลักอยู่ที่เมือง Vilcabamba ซึ่งมีภูเขาและแม่น้ำเป็นกำแพงเมืองล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน เพราะเส้นทางที่จะเข้าโจมตีเมืองยากลำบากมาก ดังนั้น Manco จึงทรงคิดว่า คงไม่มีทหารผิวขาวคนใดติดตามได้อีก แต่ทหารสเปนคนหนึ่งที่ได้หลบซ่อนอยู่กับชาวอินคา ได้ลอบสังหาร Manco เมื่อไร้กษัตริย์ นักรบอินคาก็ไร้กำลังใจ มีผลให้กองทัพสเปนเข้ายึดเมืองนี้ได้ และเมืองก็ได้สาบสูญไปจากแผนที่โลกตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ปริศนาที่ค้างคาใจ Bingham มากคือ เมืองทั้งเมืองจะหายไ้อย่างไร้ร่องรอยได้อย่างไร เขาคิดว่าอย่างน้อยจะต้องมีซากที่เป็นร่องรอยของอาคารหรือศาสนสถานบ้าง ดังนั้น ในปี ๑๙๐๖ (พ.ศ. ๒๔๔๙) Bingham จึงเดินทางไปทวีปอเมริกาใต้เพื่อค้นหาเมืองนี้ และได้ถามผู้คนตลอดทางว่า ได้เห็นซากอาคารบรึกหักพังในป่าหรือบนภูเขาใดบ้าง คำตอบที่ได้รับมีทั้งที่จริงและไม่จริง แต่ในที่สุด Bingham ก็ต้องเดินทางกลับ เพราะไม่พบ Vilcabamba เมืองในฝัน

อีก ๕ ปีต่อมา Bingham ได้เดินทางไปค้นหาเมืองลับแลนี้อีก ตามโครงการสำรวจค้นหาอารยธรรมอินคาที่ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย Yale และ National Geographic Society ของอเมริกา และเดินทางถึงเมือง Cuzco ที่ถูกสเปนยึดครองได้ในปี ๑๙๓๓ (พ.ศ. ๒๐๗๖) จากที่นั่น Bingham ได้เดินทางต่อถึงเมือง Aguas Calientes เพื่อข้ามแม่น้ำ Urubamba ที่คดเคี้ยวไปตามทิวเขาที่ซับซ้อน และได้พบว่าบริเวณสองข้างทาง

อาณาจักรอินคาใน Ecuador, Peru และ Chile

มีทิวทัศน์ที่สวยงามเป็นทิวเขาที่สูงเทียมเมฆ ส่วนหุบผาหินแกรนิตทั้งสองข้างทาง ซึ่งบางตอนสูงถึง ๓๐๐ เมตร บรรยากาศในบริเวณลุ่มแม่น้ำ Urubamba ฉ่ำชื้น เพราะมีหมอกหนา Bingham ได้สอบถามชาวบ้านในบริเวณนั้น ว่าเคยเห็นซากอาคารปรักหักพัง ณ ที่ใดบ้าง และชาวบ้านก็ตอบว่า ใกล้ยอดเขาชื่อ Huayna Picchu ซึ่งอยู่ไกลจาก Cuzco ประมาณ ๙๖ กิโลเมตร มีซากอาคารโบราณที่ถูกถาวรัลย์ป่าอยู่

Bingham รู้สึกเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง แต่ก็ตัดสินใจเดินทางไปดู จึงจ้างพ่อลูกสองคนชื่อ Melchior Artega และ Pablito Alvarez เป็นคนนำทางโดยสัญญาจะให้ค่าจ้างตามคุณค่าของวัตถุโบราณที่พบ Bingham เองมีนายทหารคนหนึ่งเป็นเพื่อนติดตามไปด้วย เพราะนักเดินทางคนอื่นๆ ในคณะไม่เชื่อคำบอกเล่าของชาวบ้าน

สองนักสำรวจเดินทางคนนำทางไปนานประมาณ ๔๕ นาที่ ได้ข้ามแม่น้ำ Urubamba โดยการคลานไปบนสะพานที่ยกเยก จากนั้นก็พยายามเดินขึ้นเขาด้วยความยากลำบาก เพราะเส้นทางแคบและชัน อีกทั้งมีถาวรัลย์กระเถาะระกะ เมื่อเวลาหลังเที่ยงวันเล็กน้อย หลังจากที่ได้เดินมาได้ระยะทางไกล ๑๒ กิโลเมตร นักสำรวจทั้งสองพร้อมคนนำทาง ก็มาถึงกระท่อมร้างหลังหนึ่ง หลังจากที่ได้ดื่มน้ำเย็น และกินมันฝรั่งที่เพาะสุกแล้ว คนนำทางผู้พอก็บอกว่าตัวซากปรักหักพังอยู่อีกไม่ไกล

Bingham ไม่รู้สึกตื่นเต้นเลย เขาคิดว่าคนนำทางคงหมายถึงซากอาคาร ๒-๓ หลัง จึงหลบนั่งในที่ร่ม แล้วคนนำทางก็ให้ Pablito Alvarez วัย ๑๑ ปี นำทางต่อให้ Bingham กับเพื่อนเดินทาง ยิ่งขึ้นสูงทางเดินยิ่งลำบาก Bingham ออดสงสัยตลอดเวลาไม่ได้ว่า ใครจะอุตริมาสร้างอาคารในที่สูงเช่นนี้ แต่เมื่อปีนป่ายขึ้นถึงยอดเขา และมองลงไปบนที่ราบเบื้องล่างเล็กน้อย เขาก็แทบหยุดหายใจ เมื่อเห็นอาคารประมาณ ๑๔๐ หลัง เรียงราย และเห็นป้อมปราการหินมากมาย เห็นชั้นบันไดเป็นชั้นๆ และเห็นถาวรัลย์ป่าปกคลุมอาคารอย่างไม่เป็นระเบียบ เพราะเมืองที่เห็นเป็นเมืองร้าง และสภาพกำแพงแสดงให้เห็นว่ามีอายุหลายศตวรรษ เพราะทรุดโทรมมาก จึงเป็นที่อยู่ของงูพิษ

วันที่ Bingham เห็นเมืองลับแลบนยอดเขา คือวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) หลังจากที่ได้สำรวจสิ่งก่อสร้างอย่างหยาบๆ และถ่ายภาพ Bingham ก็ได้พบว่าช่างก่อสร้างอาคารได้ยกหินก้อนใหญ่ที่หนัก ๑๐-๑๕ ตันมาเรียงต่อกันอย่างมั่นคง แข็งแรง และเรียบเนียน อย่างที่ไม่เคยเห็นที่ใดมาก่อน ลักษณะโครงสร้างของอาคารคล้าย Temple of the Sun ที่เมือง Cuzco มาก ดังนั้น Bingham จึงคิดว่า สถานที่นี้คือ

Temple of the Sun ด้วย แต่กำแพงวิหารที่ Cuzco ก็มีได้สวยเนียนเท่ากำแพงวิหารนี้

จากที่สูง Bingham ได้เห็นหมู่อาคารถูกแบ่งเป็นกลุ่มๆ บางอาคารทำด้วยหินแกรนิตขาว บางอาคารมีกำแพง ๓ ด้าน และด้านที่ ๔ เปิดให้แสงอาทิตย์ส่องผ่าน กำแพงของอาคารหนึ่งมีหน้าต่าง ๓ บาน ซึ่งจะปล่อยให้แสงอาทิตย์ผ่านในวันที่ ๒๑ มิถุนายน และ ๒๑ ธันวาคมของทุกปี เหมือนดั่งที่กษัตริย์ Manco ได้เคยบัญชาให้สร้างวังที่มีหน้าต่าง ๓ บาน หลังจากที่ได้สำรวจจนเต็มที่แล้ว Bingham ได้ขนโบราณวัตถุหลายชิ้นกลับไปเก็บที่พิพิธภัณฑ์แห่งมหาวิทยาลัย Yale

ปริศนาเมืองลับแลจึงมีมากมายว่า ใครเป็นคนสร้าง? สร้างเมื่อใด? สร้างเพื่ออะไร? สร้างได้อย่างไร? และผู้คนหายไปไหน? เพราะอะไรจึงทิ้งเมือง? และชาวเมืองทำเกษตรกรรมกันอย่างไร?

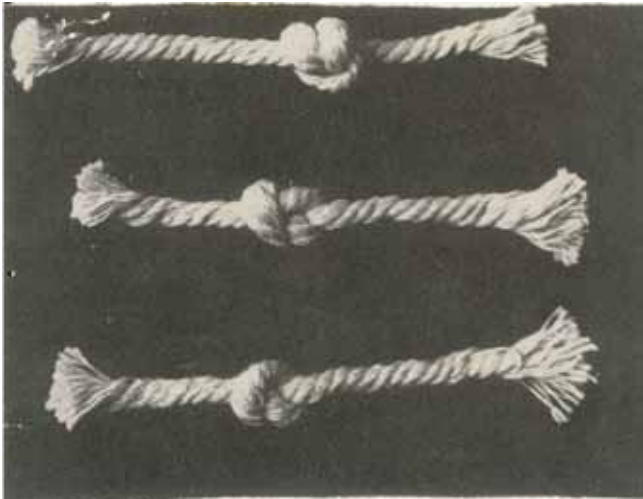
ในการตอบคำถามเหล่านี้ ประวัติศาสตร์ได้บันทึกว่าในปี ๑๕๓๒ (พ.ศ. ๒๐๗๕) ทหารสเปน ๒๐๐ คน ภายใต้การนำของนายพล Francisco Pizarro และนักบวช ๓ คน ได้เดินทางด้วยเรือถึงตอนเหนือของเปรูในปัจจุบัน อีกสองปีต่อมา กองทัพล่าอาณานิคมนี้ได้ทำลายอาณาจักรและอารยธรรมอินคาที่เจริญรุ่งเรืองมานานร่วมพันปีในทวีปอเมริกาใต้จนหมดสิ้น

ในอดีตก่อนที่กองทัพสเปนจะบุกยึด อาณาจักรอินคามีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลยิ่งกว่าอาณาจักรโรมัน เพราะมีพื้นที่ครอบคลุมเปรู โบลิเวีย โคลัมเบีย ชิลี เอกวาดอร์ และบางส่วนของอาร์เจนตินา ดังนั้นภูมิประเทศของอาณาจักรจึงมีความหลากหลายมาก เช่น มีเทือกเขาแอนดิสที่สูงจรดเมฆ มีทะเลทรายที่แห้งแล้ง และบางส่วนเป็นป่าดิบ แม้จะไม่รู้จักใช้ล้อในการคมนาคมและขนส่ง แต่ชาวอินคามีตัวลาม่า (llama) ที่มีรูปร่างคล้ายอูฐแต่ไม่มีโหนกกลางหลัง เป็นสัตว์บรรทุกสัมภาระข้ามภูเขา และแม้อาณาจักรจะมีทองคำมากมาย แต่ก็ไม่มีภาษาเขียนที่แสดงความเป็นอารยะของอาณาจักรเลย

ถึงกระนั้น อินคาก็รู้จักทำเกษตรกรรม และมีวัฒนธรรมทั้งการเมืองและการศาสนาจนเริ่มเป็นปึกแผ่นราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ โดยมี Cuzco เป็นทั้งเมืองหลวงและศูนย์กลางการปกครอง ชาวอินคาเรียกอาณาจักรของตนว่า Tawantinsuyu ซึ่งแปลว่า จตุรอาณาจักร เพราะประกอบด้วยอาณาจักรเล็กๆสี่อาณาจักรที่ต่างก็มีผู้สำเร็จราชการประจำเพื่อทำหน้าที่ดูแลหัวหน้าลำดับรองๆ ลงไป

ชาวอินคามีเทคโนโลยีก่อสร้างที่สูงมาก ดังจะเห็นได้จากหินที่ใช้ทำกำแพงเมือง ทุกก้อนได้รับการสกัดจนเรียบ จึงวางซ้อนกันได้สนิท ส่วนกำแพงตึกที่มีความสำคัญก็มักทำเป็นสี่ทองหรือสีเงิน

สังคมอินคามีการแบ่งชั้นวรรณะ คนที่มีวรรณะต่ำจะทำเกษตรกรรม และต้องนำผลิตผลที่ได้ไปถวายกษัตริย์ เพราะประชาชนไร้การศึกษา ดังนั้นการทำบัญชีถวายราชบรรณาการจึงเป็นภาระหนัก เพราะไม่มีภาษาเขียน ดังนั้นจึงใช้วิธีบันทึกโดยการผูกเชือกเป็นปมๆ เรียก quipu และให้ปมอยู่ไกลหรือใกล้กันตามปริมาณการนับ คนที่จะอ่านและเข้าใจความหมายของ quipu ต้องได้รับการฝึกฝนจากนักบวชอินคาเท่านั้น ระบบการนับที่แตกต่างจากระบบตัวเลขของชาวยุโรปนี้ทำให้ทหารสเปน

ไม่รู้ความหมายและความสำคัญของ quipu เลย และกว่าจะรู้ quipu จำนวนมากมายก็ถูกเผาทำลายไปเรียบร้อยแล้ว ส่วนเชือก quipu ที่เหลืออยู่ตามพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ก็ไม่ได้ช่วยให้นักวิชาการตอบได้ว่า ชาวอินคาสร้างระบบปมขึ้นใช้ในการนับเลขอย่างไร

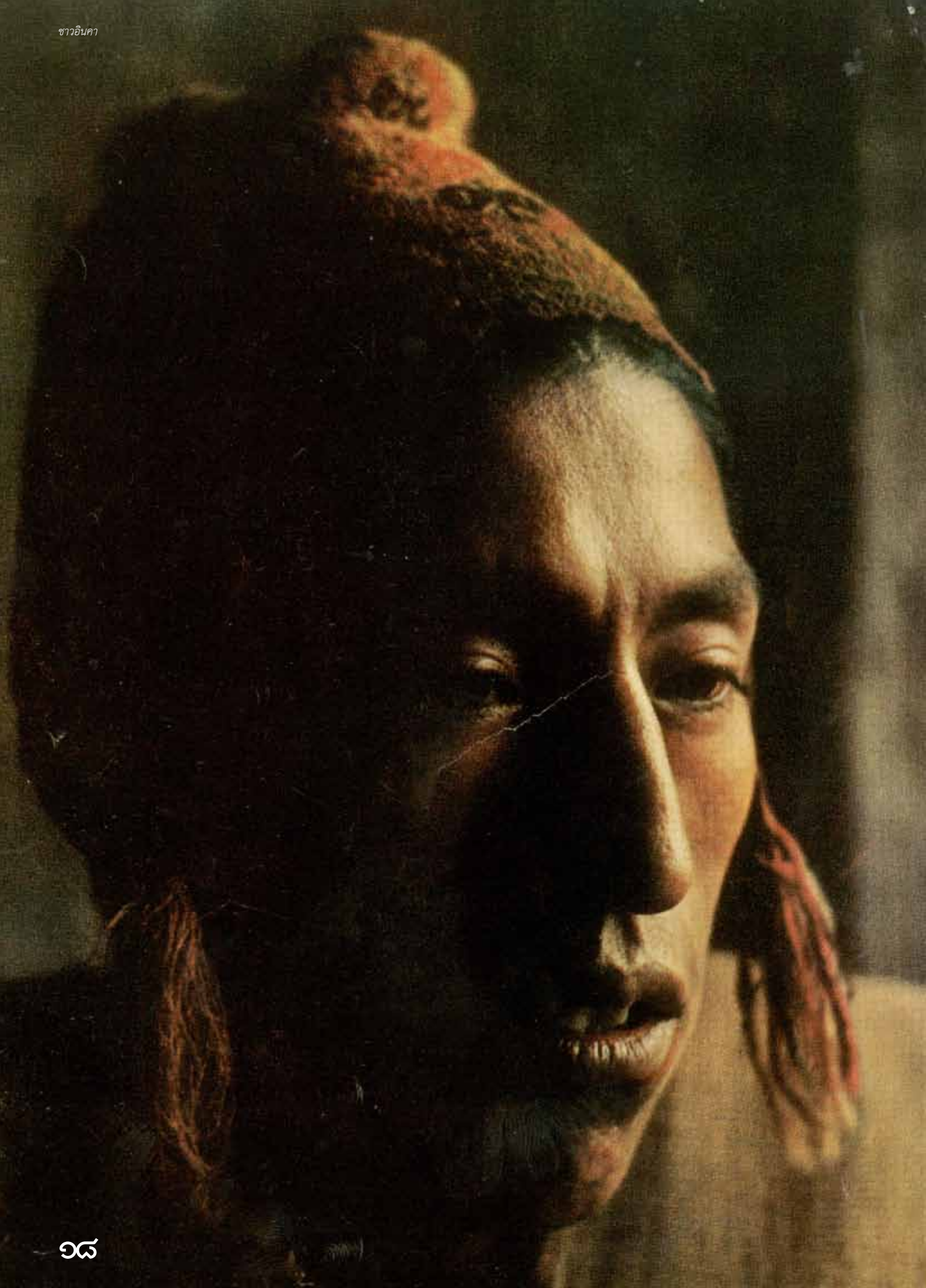
ระบบการคมนาคมของชาวอินคา มีถนนหนทางที่เชื่อมโยงระหว่างนคร Cuzco กับบรรดาหัวเมืองใหญ่น้อยทั่วราชอาณาจักร รวมเป็นระยะทางยาวกว่า ๒๕,๐๐๐ กิโลเมตร สภาพของถนนขึ้นกับสภาพของภูมิประเทศที่ถนนตัดผ่าน ถนนบางสายถูกตัดเป็นชั้นบันได บางสายมีสะพาน ถนนสายสำคัญมักมีที่พักข้างทางสำหรับคนที่สัญจรได้แวะพักผ่อน นอกจากนี้ชาวอินคาก็มักใช้ chaski (นักวิ่งรับจ้าง) เป็นบุรุษไปรษณีย์ทำหน้าที่ส่งข่าวและสิ่งของถึงกัน

อารยธรรมที่สูงยิ่งของชาวอินคาได้ทำให้อาณาจักรเจริญรุ่งเรืองจนกษัตริย์อินคาสามารถปกครองชนเผ่าอื่นที่ล่าหลังกว่าได้หมด แล้วได้ออกกฎหมายบังคับไม่ให้คนได้ปกครอง

สวมเสื้อผ้าและเครื่องประดับเหมือนกษัตริย์อินคาหรือพระราชวงศ์ชั้นสูง และห้ามการติดต่อระหว่างคนต่างวรรณะ ความเจริญทางเศรษฐกิจทำให้กองทัพอินคามีกำลังทางทหารเข้มแข็ง และเมื่อใดที่กองทัพอินคาชนะกองทัพอของชนกลุ่มด้อยกว่า ก็จะมีดทรัพย์สมบัติของผู้ปราชัย จากนั้นแม่ทัพอินคาจะตั้งคนที่เชื่อฟังกษัตริย์อินคาทุกเรื่องเป็นหัวหน้าใหม่ และเวลาบุกโจมตีชนเผ่าอื่น กษัตริย์อินคามักเกลี้ยกล่อมเจ้าเมืองให้ยอมจำนนก่อน หากเจ้าเมืองยินยอมก็จะได้ศักดินาและทรัพย์สมบัติเป็นรางวัล และจะได้รับแต่งตั้งให้ปกครองเมืองนั้นๆ ต่อไป โดยรับนโยบายทุกเรื่องจากกษัตริย์อินคา ส่วนเจ้าเมืองที่กระด้างกระเดื่องก็จะถูกฆ่า และเพื่อป้องกันบรรดาเจ้าเมืองเหล่านี้ไม่ให้คิดกบฏ กษัตริย์อินคาได้ออกกฎหมายให้บุตรของเจ้าเมืองขึ้นทุกคนไปรับการศึกษาที่ Cuzco ซึ่งมีข้อดีสองประการ คือ ประการแรกเด็กที่ได้รับการฝึกสอนโดยอาจารย์อินคา จะซึมซับและเลื่อมใสในวัฒนธรรมอินคา แล้วจะนำลัทธิและความคิดอินคาไปปกครองบ้านเกิดเมืองนอนของตนต่อไป ประการที่สอง คือ ทายาทของเจ้าเมืองขึ้นเหล่านี้จริงๆ ก็คือตัวประกันมิให้บิดาตั้งตัวเป็นกบฏ

สำหรับการหารายได้นั้น เจ้าเมืองอินคาจัดเก็บภาษีวัตถุสิบและสินค้าสำเร็จรูปจากผู้ประกอบธุรกิจ ชายอินคาที่แข็งแรงทุกคนต้องเสียสละเวลาทำงานเกษตรกรรมหรือปศุสัตว์เพื่อรัฐ โดยคนเหล่านี้จะได้รับอาหารและเบียร์ข้าวโพดที่ชาวอินคาเรียกว่า chicka เป็นค่าตอบแทน ส่วนสตรีสวยที่ชาวอินคาเรียกว่า mamakuna จะถูกนำตัวมากักขังในวังให้ทอผ้า ต้มเบียร์ และรับใช้ในพิธีศาสนา และให้นักบวชอินคามีสិทธิควบคุมเสรีภาพในการสมรสและการตั้งครรรค์ของสตรีกลุ่มนี้กับกษัตริย์อินคา และพระราชวงศ์จนตลอดชีวิตของนาง

ชาวอินคามีความเชื่อว่าดวงอาทิตย์เป็นผู้ให้กำเนิดเผ่าพันธุ์ของตน นอกจากดวงอาทิตย์แล้ว ก็ยังนับถือดวงจันทร์ ดาว และโลกด้วย แม้แต่ ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ ชาวอินคาก็เชื่อว่ามีเทพเจ้าประทับอยู่เป็นประจำ ซึ่งชาวอินคาต้องแสดงความนับถือโดยการนำสิ่งของ เช่น ตู๋กตาบั่น เบียร์ ไบโกโก้ หรือชีวิต ไปถวาย ดังนั้นชาวอินคาจึงมีประเพณีฆ่าตัวลาม่าหรือคนเพื่อถวายเป็นเทพบูชา แม้โดยทั่วไปการฆ่าคนจะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ธรรมดา แต่สำหรับชาวอินคา การฆ่าบูชายัญคือเหตุการณ์สำคัญที่ต้องมี พิธีเฉลิมฉลองยิ่งใหญ่ ซึ่งผู้ถูกบูชายัญจะถูกนำตัวขึ้นสู่ยอดเขาสูงที่ศักดิ์สิทธิ์ หลังจากถูกมอมยาจนสิ้นสติแล้วก็จะถูกสังหารด้วยการใช้ก้อนหินทุบกะโหลกศีรษะจนแหลก จากนั้นศพก็ถูกห่อหุ้มด้วยผ้าแพร แล้วนำไปวางทิ้งบนยอดเขาให้อยู่ในความดูแลขององค์เทพแห่งภูเขาซัวนิจินันด์ร์

ชาวอินคากับตัวลาม่า (llama)

เทคโนโลยีก่อสร้างอาคารของชาวอินคา ที่ก้อนหิน ถูกสกัดจนประสานกันสนิทเรียบ

ทองคำเป็นสาเหตุหนึ่งของการล่มสลายของชาวอินคา

Francisco Pizarro ผู้พิชิตอาณาจักรอินคา

ปริศนาที่นักโบราณคดีค้างคาใจอีกหนึ่งปัญหา คือ เหตุใดกองทัพลูเปอซึ่งมีทหารไม่ถึง ๒๐๐ คน จึงสามารถพิชิต อาณาจักรอินคาที่ทรงอำนาจได้อย่างง่ายดาย คำตอบคือ อาณาจักรนี้ล่มสลายเพราะคนเผ่าอินคาไม่มีเทคโนโลยีที่สูงพอ จะสู้รบกับกองทัพลูเปอ และชาวเมืองถูกโรคทรพิษระบาดคุกคาม นอกจากนี้อาณาจักรอินคาก็ได้มีระบบสืบสันตติวงศ์ที่มี ประสิทธิภาพ เพราะเวลากองทัพลูเปอยกพลประชิดเมือง Cuzco กษัตริย์ Huayna Capac แห่งอาณาจักรอินคาเพิ่งสิ้นพระชนม์ และองค์มกุฎราชกุมารก็ได้สิ้นพระชนม์ตามด้วยโรคทรพิษ ที่ทหารสเปนนำมาแพร่ ดังนั้นเมื่อ Pizarro จับราชบุตร Atahualpa เป็นตัวประกัน และฆ่าพระองค์โดยใช้เชือกรัดพระคอ ราชบัลลังก์อินคาจึงไร้ผู้สืบทอดบัลลังก์ทันที

สาเหตุการพ่ายแพ้อีกหนึ่งประเด็น คือ ชาวอินคาไม่มี เทคโนโลยีขั้นต่ำ เช่น หอกและธนูในการต่อสู้ ทำให้ทหารอินคา ๖,๐๐๐ คนไม่สามารถต่อสู้กับปืนของทหารสเปนได้ ดังนั้น ชาวอินคานับพันจึงถูกทหารสเปนสังหารอย่างเลือดเย็น และเมื่อ กองทัพลูเปอบุกยึดนคร Cuzco ได้แล้ว นายพล Pizarro ก็ได้ ผูกมัดพันธมิตรกับบรรดาหัวหน้าเมืองขึ้นต่างๆ ในอาณาจักร โดยแสดงให้เห็นเจ้าเมืองเหล่านั้นเห็นว่าตนคือผู้ปลดแอกและให้ เสรีภาพ เหตุผลเหล่านั้นมีส่วนทำให้สเปนเข้าครอบครองอาณาจักร อินคาได้อย่างง่ายดายนานถึง ๓๐๐ ปี การปกครองที่ทารุณของ สเปนได้ทำให้ชาวอินคาพลัดพรากและล้มตายไปมากมาย จนในที่สุดก็สิ้นเผ่าพันธุ์

ความสนใจในอารยธรรมอินคาเกิดขึ้นในวันที่ ๙ สิงหาคม ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๔) เมื่อ Hiram Bingham III แห่งโครงการสำรวจประเทศเปรูของมหาวิทยาลัย Yale ได้พบ เมืองร้าง Machu Picchu ที่ซ่อนอยู่บนยอดเขาที่ระดับสูง ๒,๕๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเล (Machu Picchu แปลว่า ยอดเขาที่เก่า แก่) นครลับแลนี้ตั้งอยู่ระหว่างภูเขา Machu Picchu กับ Huayna Picchu และเป็น ศาสนสถานสำคัญที่อยู่เหนือหุบเขา ศักดิ์สิทธิ์ประมาณ ๖๑๐ เมตร

ความจริงการพบนคร Machu Picchu ของ Bingham เกิดขึ้นโดยบังเอิญ เพราะเดิม Bingham ตั้งใจจะค้นหาเมือง Vilcambamba อันเป็นเมืองที่ชาวสเปนได้บันทึกว่าเป็นที่ที่กษัตริย์แห่งอาณาจักรอินคาได้ประทับหลบซ่อนอยู่หลังจากที่กองทัพของพระองค์พ่ายแพ้กองทัพสเปน การได้เห็น Machu Picchu แทน Vilcambamba จึงทำให้ Bingham ตกตะลึง เพราะแม้แต่กองทัพสเปนซึ่งได้ครอบครองอาณาจักรอินคามา นานร่วม ๓๐๐ ปี ก็ไม่เคยรู้ว่าชาวอินคาได้สร้างเมืองสวยงามเมืองหนึ่งบนยอดเขาสูงนี้

Bingham เชื่อว่า Machu Picchu คือนคร Vilcambamba ที่ทหารสเปนได้ทำลายจนราบเรียบในปี ๑๕๗๒ (พ.ศ. ๒๑๑๕) แต่ ณ วันนี้ นักประวัติศาสตร์อินคาได้แสดงหลักฐานให้โลกประจักษ์แล้วว่า เมือง Vilcambamba ตัวจริงอยู่ที่ Espiritu Pampa

Hiram Bingham เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) ที่ Honolulu ในรัฐฮาวาย หลังจากทีบิดามารดาได้อพยพจากอเมริกามาฮาวายได้ไม่นาน บรรพบุรุษของตระกูลนี้มีชื่อเสียงในการเป็นนักเดินเรือ เคยเดินเรืออ้อมแหลม Cape Horn ในทวีปอเมริกาใต้ไปยังเกาะต่างๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก เพราะปู่และพ่อเป็นนักบวชสอนศาสนา Bingham จึงใช้ชีวิตในวัยเด็กภายใต้กฎระเบียบที่เข้มงวดมาก

เมื่ออายุ ๑๙ ปี Bingham ได้เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัย Yale เพราะมีความสามารถเป็นนักพูดจึงได้เข้าร่วมทีมได้วาทิของมหาวิทยาลัย ครั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี Bingham ได้เดินทางกลับฮาวาย เพื่อทำงานเป็นนักบวชนิกาย Protestant แห่งโบสถ์ Palama หลังจากการทำงานไม่นาน Bingham ได้ตกหลุมรักกับ Alfreda Mitchell ผู้มีฐานะดี Bingham จึงลาออกจากงานนักบวช เพื่อรวบรวมเงินมาแต่งงาน แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็ได้สมัครเรียนปริญญาโทด้าน

ประวัติศาสตร์ของทวีปอเมริกาใต้ที่มหาวิทยาลัย California ที่ Berkeley ด้วย เมื่อสำเร็จการศึกษา Bingham ได้เข้าพิธีสมรสกับ Mitchell แล้วสมัครเรียนต่อระดับดุษฎีบัณฑิตที่มหาวิทยาลัย Harvard จนสำเร็จปริญญาเอกเมื่ออายุ ๓๐ ปี จากนั้นได้ทำงานเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัย Princeton แต่ Bingham ไม่ชอบชีวิตอาจารย์ในมหาวิทยาลัยนัก

Bingham ได้มีโอกาสดินทางไปสำรวจทวีปอเมริกาใต้เป็นครั้งแรกที่ประเทศ Venezuela และ Colombia เมื่อกลับจากการสำรวจ เขาก็ได้ย้ายไปเป็นอาจารย์แห่งมหาวิทยาลัย Yale และได้เลื่อนตำแหน่งจนเป็นศาสตราจารย์ในอีก ๘ ปีต่อมา

ในปี ๑๙๐๘ (พ.ศ. ๒๔๕๑) ประธานาธิบดี Roosevelt ได้แต่งตั้งให้ Bingham เป็นกรรมการเข้าร่วมประชุม Pan American Scientific Congress ที่เมือง Santiago ใน Chile ในการเดินทางครั้งนั้น Bingham ได้เห็นซากปรักหักพังที่ Buenos Aires และ Lima ด้วย และเมื่อได้เห็นซากอาคารของชาวอินคาที่ Choqqequirau ความประทับใจมากทำให้ Bingham หันมาสนใจที่จะค้นหาเมืองสุดท้ายที่ชาวอินคาอาศัยอยู่ก่อนที่อาณาจักรจะล่มสลาย

เมื่อได้พบ Machu Picchu แล้ว Bingham ก็ได้เดินทางไป Peru อีกสองครั้งในปี ๑๙๑๒ (พ.ศ. ๒๔๕๕) และ ๑๘๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๗) พอดีเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง Bingham จึงเข้ารับราชการทหาร และเมื่อสงครามสงบก็ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการรัฐ Connecticut ในปี ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗) และได้ลาออกจากตำแหน่งเพื่อสมัครเป็นวุฒิสมาชิกในปี ๑๙๒๖ (พ.ศ. ๒๔๖๙) เขาดำรงตำแหน่งนี้จนถึงปี ๑๙๓๓ (พ.ศ. ๒๔๗๖)

ถึงจะมีอาชีพหลายรูปแบบ แต่ Bingham ก็มักตอบใครต่อใครว่า อาชีพนักสำรวจเป็นอาชีพที่เขาโปรดปรานมากที่สุด

หลังจากที่รับราชการในตำแหน่งวุฒิสมาชิกจนครบวาระแล้ว Bingham ได้ใช้ชีวิตบั้นปลายของตนในการสมาคมกับสังคมชั้นสูง จนเสียชีวิตเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๖ (พ.ศ. ๒๔๙๙) ที่กรุง Washington D.C. สิริอายุ ๘๑ ปี

สำหรับการตอบคำถามที่ว่า Machu Picchu กลายเป็นเมืองร้างได้อย่างไร นักประวัติศาสตร์ได้พบว่า Machu Picchu ได้ถูกสร้างขึ้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เพื่อเป็นที่พำนักของนักบวช พระราชวงศ์ คนงาน และสตรีจำนวนประมาณ ๑,๐๐๐ คน ลักษณะอาคารและสิ่งก่อสร้างใน Machu Picchu แสดงให้เห็นว่า เมืองถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งสำหรับทำเกษตรกรรม และอีกส่วนหนึ่งเป็นสถานปกครอง ความโดดเด่นของเมืองคือ

ตำแหน่งของอาคารต่างๆ ถูกจัดวางอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยรอบ ขนาดของอาคารแสดงว่า ในยุคนั้นมีผู้คนอาศัยประมาณ ๑,๐๐ คน อาศัยอยู่ในเมืองนี้ และบ้านคนชั้นต่ำจะอยู่ชั้นล่างๆ แต่บ้านชนชั้นสูงจะอยู่ชั้นสูงขึ้นไป บางบ้านไม่มีหลังคา เพื่อให้ นักบวชได้สังเกตดวงอาทิตย์ และดาวต่างๆ บนท้องฟ้า การรู้จักทำพื้นที่เพาะปลูกเป็นขั้นๆ ตามไหล่เขา แสดงให้เห็นว่า ชาวอินคามีความรู้และความสามารถด้านเกษตรกรรมและนิเวศวิทยาเป็นอย่างดี เพราะในเมืองมีสะพาน ท่อระบายน้ำ อุโมงค์ และหอคอยให้ทหารได้สอดแนมดูข้าศึกจากระยะไกลด้วย

Bingham เชื่อว่า Machu Picchu คือพระราชฐานสำหรับพักผ่อนของ Pachacute ผู้เป็นกษัตริย์พระองค์แรกแห่งอาณาจักรอินคา การวิเคราะห์โครงสร้างคู ๑๗๔ ชุดที่ขุดได้ทำให้เขารู้ว่าโครงสร้างคู ๑๕๐ ชุดเป็นของสตรี ดังนั้น Bingham จึงสันนิษฐานว่าเมื่อกองทัพสเปนรุกรมาต กษัตริย์อินคาได้นำสตรีหลายคนมาหลบซ่อนที่ Machu Picchu เพื่อให้เหล่านางทำพิธีสวดมนต์ภาวนาของความช่วยเหลือจากเทพเจ้า และบนบานให้เทพเจ้าสาปแช่งผู้บุกรุก แต่คำอธิษฐานทั้งหลายมิเป็นผล Machu Picchu ยังเป็นที่หลบซ่อนอยู่อีก ๔๐ ปี จนสตรีเหล่านั้นมีอายุมากขึ้นๆ และได้ล้มตายไปจนหมด

แต่นักวิชาการหลายคนไม่เชื่อในคำอธิบายนี้

ในวารสาร Time ฉบับวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๐๔ (พ.ศ. ๒๕๔๗) นักโบราณคดีอเมริกันชื่อ Richard Burger แห่งมหาวิทยาลัย Yale ก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกับ Bingham ว่า Machu Picchu มิใช่ศาสนสถาน แต่เป็นพระราชฐานสำหรับพักผ่อนพระอิริยาบถของกษัตริย์แห่งอินคาและพระราชวงศ์

Burger ได้ข้อสรุปนี้จากหลักฐานที่ John Howland Rowe ได้พบเมื่อ ๑๕ ปีก่อนนี้ว่า พระบรมวงศานุวงศ์ของกษัตริย์ Pachacute ได้เคยพ่องร้องต่อศาลเปรูขอกรรมสิทธิ์เหนือ Machu Picchu คืบจากรัฐบาล เอกสารการฟ้องร้องนี้ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณ์แห่งเมือง Cuzco

การติดตามวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นนี้ทำให้ Burger ได้ข้อสรุปใหม่ว่า Machu Picchu เคยเป็นแหล่งพำนักของจิตรกรและศิลปินมากมาย โครงสร้างของกะโหลกศีรษะที่พบได้ช่วยให้ Burger รู้ว่า ช่างประจำราชสำนักมาจากคนหลายเผ่า และมีจำนวนสตรีต่อบุรุษในอัตราส่วน ๓:๒ สตรีบางคนมีใช้สาวพรหมจารี เพราะหลายคนมีร่องรอยของการตั้งครรภ์ เพราะเหตุว่าการจะให้ Machu Picchu ดำรงสภาพเป็นพระราชฐานที่สูงเทียมเมฆ ต้องใช้งบประมาณเงินและกำลังคนมาก ดังนั้นหลังจากที่กษัตริย์ Atahualpa สิ้นพระชนม์แล้ว ๘๐ ปี ชาวเมืองอินคาจึงพากันอพยพทั้งเมืองไปอย่างถาวร

แต่นักประวัติศาสตร์อีกหลายคนคิดว่า คงได้เกิดโรคระบาดอย่างรุนแรง ในอาณาจักรหรือชาวเมือง Machu Picchu ถูกชนเผ่าอื่นฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จนหมด

ปริศนาการละทิ้ง Machu Picchu จึงยังคงมีต่อไปเพื่อให้คนที่สนใจได้ไปเยือน

ในปี ๑๙๘๓ (พ.ศ. ๒๕๒๖) องค์การ UNESCO ได้ประกาศยกย่อง Machu Picchu เป็นมรดกโลกที่สำคัญ

ทุกวันนี้ Machu Picchu คือสัญลักษณ์ของ Peru ที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนวันละประมาณ ๒,๐๐๐ คน

ส่วนการอ้างที่ว่า Bingham มิได้พบ Machu Picchu นั้น นักประวัติศาสตร์บางคนอ้างว่า Augustine Lizarraga ผู้เป็นชาวนาชาวเปรูคนหนึ่งได้พบเมืองลับแลนี้ก่อนในปี ๑๙๐๒ (พ.ศ. ๒๔๔๕) เพราะเขาได้เขียนชื่อของเขาด้วยถ่านดำนบนกำแพงอาคารที่ Machu Picchu แต่ Lizarraga มิได้รายงานสิ่งที่เขาพบให้ใครรู้ ดังนั้นเครดิตการพบ Machu Picchu จึงตกเป็นของ Bingham แต่ผู้เดียว

ปีนี้เป็นปีครบหนึ่งศตวรรษแห่งการพบ Machu Picchu และมหาวิทยาลัย Yale ได้ประกาศคืนสมบัติทุกชิ้นที่ขุดพบที่ Machu Picchu แก่รัฐบาลเปรู

อ่านเพิ่มเติมจาก The Conquest of the Incas โดย J. Hemming (London, 1970)

เกี่ยวกับผู้เขียน	
ศาสตราจารย์ ดร. สุทัศน์ ยกส้าน <i>(นักฟิสิกส์ อาจารย์และนักเขียนสารคดี)</i>	
สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มีผลงานด้านการสร้างทฤษฎีอธิบายสมบัติพื้นฐานบางประการของสภาพนำยิ่งยวด ได้รับรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ปี พ.ศ. ๒๕๓๐	
ในสาขาฟิสิกส์ทฤษฎี นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ เมธีวิจัยอาวุโส และภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน	
	

ธนาคารปูไข่ บ้านแหลมเทียน

โดย นายประจวบ สิริรักษาเกียรติ
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด จังหวัดตราด

Crab Hatchery at Trat Coastal Fisheries Research and Development Center

Prachuab Leeraksakiat, director of Trat Coastal Fisheries Research and Development Center, talked about the crab breeding program, “Crab Bank,” to support conservation of marine life for sustainable ecosystem.

The program requires the coordination with local fishermen for the caring of pregnant crabs at “The Crab Bank,” which serves as a hatchery as part of the crab conservation program and also to increase the crab population to enhance community income along the coastal area of Trat province.

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางด้านการทำประมง มีการประมงเพื่อการบริโภคภายในประเทศ และการส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศอย่างมากมาย ปูม้าก็เป็นหนึ่งในทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื้อปูม้ามีรสชาติอร่อยเป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลายชนิด เช่น ปูม้านึ่ง กรรเชียงปู และส้มตำปูม้า เป็นต้น ทำให้ปูม้าเป็นที่นิยมของผู้บริโภคอย่างเราๆ ท่านๆ ทั้งหลาย จึงเป็นสาเหตุที่ชาวประมงพื้นบ้าน และประมงเชิงพาณิชย์ เร่งทำการประมงปูม้าอย่างมากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยขาดการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม มุ่งแต่เก็บเกี่ยวผลผลิตปูม้าจากธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงเป็นสาเหตุของการทำประมงปูม้าที่เกินศักยภาพที่ธรรมชาติจะผลิตมาทดแทนได้ ส่งผลให้ในปัจจุบันทรัพยากรปูม้าในธรรมชาติลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเจน จะเห็นได้จากปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีผลผลิตจากการประมงปูม้า ๒๙,๕๐๐ เมตริกตัน ลดลงเหลือ ๒๓,๖๐๐ เมตริกตัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ และมีแนวโน้มจะลดลงไปเรื่อยๆ และปูม้าที่ได้จากการทำการประมงก็มีขนาดเล็กลงอย่างมาก ดังนั้นหากชาวประมง ผู้บริโภค และผู้ประกอบการ ยังขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรปูม้าให้เกิดความยั่งยืน ในอนาคตอันใกล้นี้ทรัพยากรปูม้าก็อาจจะหมดไปจากท้องทะเลไทยได้ วิธีการหนึ่งที่ยั่งยืน และทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ โดยเฉพาะชาวประมง และผู้ประกอบการ คือ การจัดทำ “ธนาคารปูไข่เพื่อความยั่งยืน”

ธนาคารปูไข่คืออะไร ?

ท่านผู้อ่านคงจะรู้จักธนาคารเป็นอย่างดี ซึ่งธนาคารมีหลากหลายชนิด เช่น ธนาคารพาณิชย์สำหรับดำเนินธุรกิจการเงิน ธนาคารข้าวเป็นการรวมกลุ่มชาวนาเพื่อให้บริการช่วยเหลือแก่ผู้ยากจน กู้ยืมข้าวเพื่อการบริโภคหรือการเพาะปลูก และธนาคารโคกระบือเป็นการให้ยืม หรือเช่าซื้อโคกระบือ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งธนาคารส่วนมากจะเป็นเรื่องการช่วยเหลือเกษตรกร หรือผู้ให้บริการ ในด้านการฝากหรือกู้ยืม แต่ธนาคารปูไข่จะมีความแตกต่างเล็กน้อย คือ ธนาคารปูไข่จะเป็นการรับฝากเพียงอย่างเดียว โดยจะรับฝากปูม้าไข่แก่นอกกระดองจากชาวประมง ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคทั้งหลาย โดยธนาคารจะนำปูม้าไข่แก่นอกกระดองที่ได้รับ มาเลี้ยงในกระชังเมื่อปูม้าไข่แก่เสียไข่เป็นลูกปูม้าวัยอ่อนเรียบร้อยแล้ว ทางธนาคารก็จะคืนปูม้าแก่ผู้ฝาก ส่วนดอกเบี๊ยะที่ผู้ฝากทั้งหลายจะได้รับอย่าง

มากมายก็ไม่ใช้จำนวนเงิน แต่จะเป็นลูกปูม้า หรือทรัพยากรปูม้าในธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ตามคำที่ว่า “ฝากร้อย จับเป็นล้าน”

ทำไมต้องทำธนาคารปูไข่ ?

เป็นคำถามที่ทุกคนสงสัย ก็ในเมื่อปูม้าเกิดขึ้นตามธรรมชาติอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่ถ้าดูจากผลผลิตปูม้าที่จับจากธรรมชาติในปัจจุบัน จะพบว่าปูม้าที่จับจากธรรมชาติมีปริมาณลดลงอย่างมากมาย จากเดิมที่เคยจับได้ประมาณ ๒๙,๐๐๐ – ๓๑,๐๐๐ เมตริกตันต่อปี ลดลงเหลือประมาณ ๒๓,๐๐๐ เมตริกตันต่อปี และมีแนวโน้มที่จะลดลงไปเรื่อยๆ และปูม้าที่ถูกจับมาบริโภคก็มีขนาดเล็กลงกว่าในอดีต ทำให้ปูม้าที่ถูกจับไม่มีโอกาสที่จะเจริญเติบโตไปถึงวัยเจริญพันธุ์ และแพร่ขยายพันธุ์ หรือที่เรียกว่า ว่ายตายก่อนวัยอันควร ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทรัพยากรปูม้าลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องจัดทำธนาคารปูไข่เพื่อเพิ่มทรัพยากรปูม้าในธรรมชาติ ก่อนที่ปูม้าจะหมดจากท้องทะเลไทย

ธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน จังหวัดตราด

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด จังหวัดตราด ตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนปูม้าที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านแหลมเทียนและพื้นที่โดยรอบ ได้สำรวจสอบถามชาวประมงปูม้า บ้านแหลมเทียนตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอมะนังตราด จังหวัดตราด พบว่าในอดีตชาวประมงออกเรือวางลอบปู หรืออวนปู จะได้ปูม้ากลับมาประมาณ ๒๐ – ๓๐ กิโลกรัมต่อเที่ยวต่อครั้ง มีมูลค่าประมาณ ๒,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท แต่ในปัจจุบัน ชาวประมงออกเรือไปทั้งวันได้ปูมาน้อยกว่า ๕ กิโลกรัม และปูม้าที่จับได้มีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ ไม่คุ้มกับการทำการประมงในแต่ละครั้ง ซึ่งการ

ขาดแคลนทรัพยากรปูม้าย่อมส่งผลกระทบต่อประกอบการประกอบอาชีพของชาวประมงในพื้นที่ดังกล่าว

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด และชาวบ้านหมู่ที่ ๑ บ้านแหลมเทียน ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด จึงร่วมมือกันจัดตั้งธนาคารปูไข่ โดยเฉพาะนายชาญชัย บวรสถิตย์ ตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรปูม้า จึงตั้งใจและให้การสนับสนุนการจัดทำธนาคารปูไข่ ณ แปลงเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวนของตนเอง ในเบื้องต้นธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน เป็นการดำเนินงานแบบง่าย ๆ โดยจะขอความร่วมมือจากชาวประมงปูม้า เมื่อจับปูม้าไข่แก่นอกกระดองที่มีไข่สีดำได้ ก็นำมาฝากเลี้ยงไว้ที่ธนาคารปูไข่รายละเอียด ๑ - ๒ ตัว เป็นระยะเวลา ๑ - ๒ วัน ปูม้าไข่แก่ก็จะเสียไข่เป็นลูกปูม้าวัยอ่อน ล่องลอยไปกับกระแสน้ำ เจริญเติบโตเป็นปูม้าขนาดใหญ่ให้ชาวประมงทำการประมงปูม้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ส่วนอีกวิธีการหนึ่ง คือ ธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียนจะสนับสนุนปูม้าไข่แก่นอกกระดองแก่โรงเพาะฟักของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด เพื่อเพาะอนุบาลให้ได้ลูกปูม้าระยะวัยรุ่น (Young carb) ที่มีลักษณะเหมือนพ่อแม่ปูม้า มีขนาดกระดองยาว ๐.๕ - ๑.๐ เซนติเมตร แล้วนำไปปล่อยบริเวณแปลงเลี้ยงหอยในพื้นที่ธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้อัตราการรอดตายของลูกปูม้าสูงมากขึ้น แต่ค่อนข้างจะยุ่งยากและใช้งบประมาณมากไปหน่อย

ผลการดำเนินงานธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียนที่ผ่านมา ในเบื้องต้น ชาวประมงบางส่วนยังไม่เข้าใจปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรปูม้า จึงยังให้ความร่วมมือน้อย แต่เมื่อมีการพูดคุยกันก็ให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น โดยให้ยืมปูม้าไข่แก่นอกกระดองพร้อมกันนี้พี่ชาญชัย บวรสถิตย์ ได้ใช้เงินส่วนตัวจัดซื้อปูม้าไข่แก่นอกกระดองมาปล่อยในธนาคารปูไข่ ตั้งแต่เดือนเมษายน - สิงหาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๓๐๐ - ๔๐๐ ตัว และสนับสนุนปูม้าไข่แก่นอกกระดองบางส่วนให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราดผลิตลูกปูม้าระยะวัยรุ่น เพื่อปล่อยลงสู่แปลงเลี้ยงหอยนางรมบริเวณธนาคารปูไข่ ประมาณ ๘๘,๙๙๙ ตัว จากการพูดคุยกับพี่ชาญชัย บวรสถิตย์ หลังจากรทำธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียนและปล่อยลูกปูม้าระยะวัยรุ่นแล้ว ประมาณ ๓ - ๔ เดือน พี่ชาญชัยได้ลองสำรวจลูกปูม้าที่เกิดขึ้นด้วยการลองวางลอบและอวนปู พร้อมสังเกตจากพื้นที่โดยรอบ พี่ชาญชัยบอกว่ามีลูกปูม้าขนาดเหรียญ ๑๐ บาท หรือใหญ่กว่าเล็กน้อยในธรรมชาติจำนวนมากขึ้น แสดงว่าการทำธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน และการปล่อยลูกปูม้า ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังมีติดขัดปัญหาลูกปูม้าขนาดดังกล่าวติดเครื่องมือประมงและตายจำนวนมาก ซึ่งจะต้องหารือกับชาวประมง เพื่อร่วมปรับเปลี่ยนเครื่องมือประมงให้ลูกปูม้าขนาดเล็ก สามารถรอดเครื่องมือประมงไปเจริญเติบโตเป็นปูม้าขนาดใหญ่ เพื่อสามารถทำการประมงปูม้าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

นายอิศรา สุนทรวิภาต (ซ้าย) ที่ปรึกษากิจการมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) มอบเงินสนับสนุนจำนวน 100,000 บาท ให้กับ นายประจวบ ลีรักษาเกียรติ (ขวา) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์

เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ ผู้เขียนในฐานะผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด ได้มีโอกาสต้อนรับนายอิศรา สุนทรวิภาต ที่ปรึกษากิจการมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และคณะ ที่เข้าเยี่ยมชมการปฏิบัติงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด ในด้านการอนุรักษ์ปลาการ์ตูน ด้านเพาะอนุบาลและปล่อยปลาการ์ตูนในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณหมู่เกาะช้าง และได้ทราบถึงปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรปูม้า การดำเนินกิจกรรมธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน และการเพาะอนุบาลปูม้าเพื่อปล่อยในบริเวณธนาคารปูไข่บ้านแหลมเทียน นายอิศรา สุนทรวิภาต ได้เล็งเห็นถึงปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรปูม้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงให้ความสำคัญพร้อมยินดีสนับสนุน และร่วมจัดทำธนาคารปูไข่ของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าให้เกิดความยั่งยืน หลังจากนั้น นายอิศรา สุนทรวิภาตและคณะ ได้ร่วมปล่อยลูกปูม้าระยะ Young carb ขนาด ๐.๕ - ๑.๐ เซนติเมตร จำนวน ๕,๐๐๐ ตัว ลงสู่อ่าวแหลมจันทร์ หมู่ที่ ๒ บ้านอ่าวซ้อ

ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าตามโครงการธนาคารปูไข่

ทางผู้เขียนต้องขอขอบคุณ บริษัท เอสโซ่ฯ โดยเฉพาะคุณอิศรา ที่พร้อมให้การสนับสนุนการดำเนินงานธนาคารปูไข่ของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด เป็นอย่างสูง และคิดว่าคงจะได้ร่วมกันดำเนินงานธนาคารปูไข่ในเร็วๆ นี้

เกี่ยวกับผู้เขียน

ประจวบ ลีรักษาเกียรติ

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตราด กรมประมง

จบการศึกษา วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ประมง) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (Natural Resources Development and Management) จาก สถาบัน Asia Institute of Technology

รู้รอบเรื่องราคาน้ำมัน

โดย ฝ่ายนักลงทุนสัมพันธ์

All about Oil Prices

In time of high oil prices, many questions arise. This article gives answers to some of these questions. For instance, why do we have to base refined product prices in Thailand on Singapore market prices? Why does Gross Refining Margin not always increase as finished product prices rise?

ความรู้คือประทีปฉบับนี้ ขอเสนอคำตอบต่อคำถาม สารพันที่ท่านผู้อ่านมีเกี่ยวกับราคาน้ำมัน โดยได้รับการอนุเคราะห์ ข้อมูลจากฝ่ายนักลงทุนสัมพันธ์ ดังนี้

ทำไมราคาน้ำมันสำเร็จรูปในประเทศไทยต้องอ้างอิงราคาสิงคโปร์?

น้ำมันเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ตลาดน้ำมันจึงเป็นตลาดที่มีการแข่งขันสูง ผู้ค้าน้ำมันจึงต้องตื่นตัวและปรับราคาให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด ดังนั้นราคาน้ำมันที่เหมาะสมเพื่อใช้ “อ้างอิง” จึงมักเป็นราคาของตลาดใหญ่ๆ ที่มีปริมาณการซื้อขายสูงภายใต้กลไกระบบการค้าเสรีในบริเวณใกล้เคียงกัน คล้ายกับการอ้างอิงราคาผักผลไม้กับ “ราคาที่ตลาดไทย” หรือการอ้างอิงราคาข้าวกับ “ราคาที่ทำข้าว ก้านันทรง” เป็นต้น

สำหรับศูนย์กลางการซื้อขายน้ำมันของโลกกระจายอยู่ใน ๓ ภูมิภาค ก็คือ อเมริกา ยุโรป และเอเชีย โดยที่ตลาดกลางการซื้อขายน้ำมันของภูมิภาคเอเชียตั้งอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากเป็นประเทศส่งออกน้ำมันรายใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งคำว่า “ราคาสิงคโปร์” นั้นไม่ใช่ราคาน้ำมันสำเร็จรูปที่ประกาศโดยรัฐบาลหรือโรงกลั่นของประเทศสิงคโปร์ แต่เป็นราคาซื้อขายน้ำมันระหว่างผู้ค้าน้ำมันในภูมิภาคเอเชียที่ตกลงกันผ่านตลาดกลางๆ ที่ประเทศสิงคโปร์

ประเทศไทยอยู่ในภูมิภาคเอเชีย และตั้งอยู่ใกล้กับประเทศสิงคโปร์ จึงเลือกที่จะอ้างอิงราคาน้ำมันสำเร็จรูปจากตลาดกลางๆ ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งสะท้อนระดับราคาที่เหมาะสมกับกลไกระบบการค้าเสรีของตลาดในภูมิภาคนี้ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของราคาก็สอดคล้องอย่างเป็นสากลกับตลาดซื้อขายน้ำมันอื่นๆ ทั่วโลก

ทำไมประเทศไทยจึงไม่กำหนดราคาน้ำมันสำเร็จรูปในประเทศเอง?

เพราะการกำหนดราคาน้ำมันสำเร็จรูปหน้าโรงกลั่นในประเทศไทยขึ้นเอง อาจทำให้เกิดภาวะความไม่สมดุลในการผลิตและความต้องการใช้น้ำมันภายในประเทศ เพราะหากว่าราคาน้ำมันที่กำหนดขึ้นเองในประเทศมีราคาถูกกว่าตลาดกลางๆ ที่ประเทศสิงคโปร์ ผู้ค้าน้ำมันก็จะส่งน้ำมันสำเร็จรูปออกไปขายเพื่อทำกำไร ทำให้ประเทศขาดแคลนน้ำมัน ในทางกลับกัน หากราคาน้ำมันที่กำหนดขึ้นเองในประเทศมีราคาแพงกว่าตลาดกลางๆ ที่ประเทศสิงคโปร์ ผู้ค้าน้ำมันก็จะนำน้ำมันสำเร็จรูปเข้ามาขายแข่ง ส่งผลกระทบต่อการเติบโตของอุตสาหกรรม การกลั่นน้ำมันภายในประเทศและการจ้างงาน

นอกจากนี้ การอ้างอิงราคาจากตลาดกลางๆ ที่ประเทศสิงคโปร์ จะทำให้โรงกลั่นภายในประเทศต้องพัฒนาศักยภาพและปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนการกลั่นน้ำมันให้สามารถแข่งขันกับโรงกลั่นอื่นๆ ในภูมิภาคหรือของโลกอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นผลดีกับผู้บริโภค และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

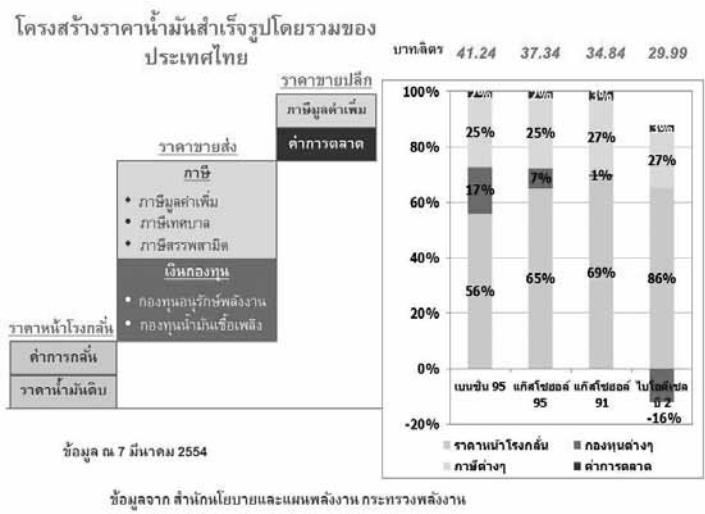
ส่วนประกอบของราคาน้ำมันสำเร็จรูปมีอะไรบ้าง?

โดยปกติ ถ้าราคาน้ำมันดิบปรับตัวสูงขึ้น ราคาน้ำมันสำเร็จรูปในประเทศก็มีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงตามขึ้นด้วย ยกเว้นแต่จะมีมาตรการแทรกแซงเพื่อควบคุมราคาน้ำมันสำเร็จรูปภายในประเทศจากภาครัฐ ทำให้ราคาขายต่ำกว่าความเป็นจริง อย่างเช่น การจ่ายเงินชดเชยให้กับน้ำมันไบโอดีเซล เพื่อให้ขายในราคา ๓๐ บาทต่อลิตรในช่วงครึ่งปีแรกของปี ๒๕๕๔

อย่างไรก็ตาม นอกจากราคาน้ำมันดิบแล้ว ก็ยังมีส่วนประกอบอย่างอื่นที่ทำให้ราคาขายปลีกของน้ำมันสำเร็จรูปเพิ่มสูงขึ้นไปอีก ซึ่งอธิบายด้วยโครงสร้างของราคาขายปลีกหน้าสถานีบริการน้ำมันภายในประเทศได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ราคาขายปลีก} &= \text{ราคาขายส่ง (*)} + \text{ค่าการตลาด} + \text{ภาษีมูลค่าเพิ่ม} \\ \text{(*) ราคาขายส่ง} &= \text{ราคาหน้าโรงกลั่น} + \text{เงินกองทุนฯ} + \text{ภาษีสรรพสามิต} + \text{ภาษีเทศบาล} + \text{ภาษีมูลค่าเพิ่ม} \end{aligned}$$

สำหรับราคาหน้าโรงกลั่นจะอ้างอิงราคาจากตลาดกลางๆ ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเปลี่ยนแปลงปรับตัวขึ้นหรือลงตามกลไกระบบการค้าเสรีของตลาดในภูมิภาคเอเชีย นอกเหนือจากนั้นไม่ว่าจะเป็นเงินกองทุนอนุรักษ์พลังงาน, กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง, รวมไปถึงภาษีประเภทต่างๆ จะถูกควบคุมและกำหนดอัตราจาก

หน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ค้าน้ำมันภายในประเทศไม่สามารถจะตั้งราคาขายปลีกน้ำมันสำเร็จรูปได้โดยเสรี ทั้งนี้ ผู้ค้าน้ำมันจะมีรายได้จากการขายปลีกน้ำมันสำเร็จรูปเฉพาะในส่วนของราคาหน้าโรงกลั่นรวมกับค่าการตลาดเท่านั้น ส่วนที่เหลือทั้งหมดต้องนำส่งเข้าเป็นรายได้ของภาครัฐ

จากโครงสร้างแสดงราคาขายปลีกด้วยข้อมูล ณ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ จะเห็นได้ว่า ราคาหน้าโรงกลั่นรวมกับค่าการตลาด (หรืออาจเรียกว่า ราคายขายพื้นฐานของน้ำมัน) คิดเป็นร้อยละ ๖๐-๗๐ ของราคาขายปลีก นั่นแสดงว่า ผู้บริโภคต้องจ่ายเงินซื้อน้ำมันสำเร็จรูปที่สูงกว่าราคาขายพื้นฐานของน้ำมันถึงร้อยละ ๓๐-๔๐ เป็นค่าภาษีและเงินกองทุนฯ ต่างๆ

จากข้อมูลนี้ ถ้าพิจารณาเฉพาะน้ำมันเบนซิน ๙๕ ก็จะได้เห็นได้ชัดขึ้นว่า ผู้บริโภคจ่ายเงินซื้อน้ำมันเบนซินในราคา ๔๑.๒๔ บาทต่อลิตรนั้น เป็นการจ่ายเฉพาะค่าน้ำมันประมาณ ๒๔ บาท ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ๑๗ บาท ต้องจ่ายสำหรับค่าภาษีและเงินกองทุนฯ ต่างๆ ให้กับภาครัฐให้กับซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ราคาขายปลีกของน้ำมันสำเร็จรูปสูงกว่าราคาขายพื้นฐานของน้ำมันที่แท้จริง

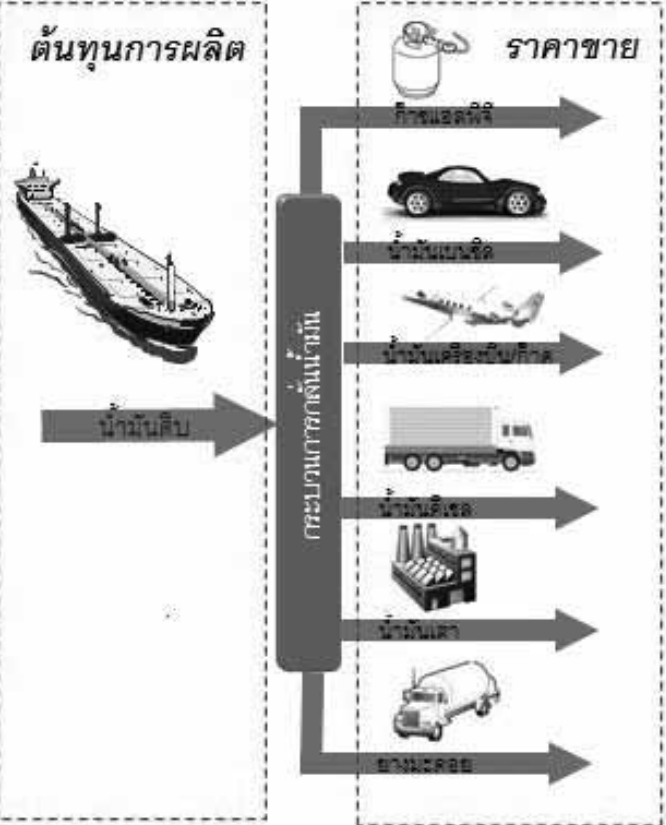
ทำไมค่าการกลั่นจึงไม่เปลี่ยนแปลงตามราคาขายของน้ำมันสำเร็จรูป?

ผู้อ่านบางท่านอาจสงสัยว่า หลายครั้งที่ราคาขายน้ำมันสำเร็จรูปหน้าสถานีบริการน้ำมันปรับตัวสูงขึ้น แต่ทำไมค่าการกลั่นจึงไม่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย? และในบางครั้งค่าการกลั่นก็กลับติดลบแทน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะค่าการกลั่นเป็น “ผลต่าง” ของปัจจัย ๒ ประการ คือ ราคาขายหน้าโรงกลั่น หรือรายได้จากกลั่น และต้นทุนของการกลั่นน้ำมันซึ่งรวมราคาซื้อน้ำมันดิบด้วย

นอกจากนี้ ราคาน้ำมันดิบและราคาน้ำมันสำเร็จรูปไม่จำเป็นว่าจะต้องเพิ่มขึ้นหรือลดลงใน “อัตราส่วน” ที่เท่ากันเสมอไป ถ้าหากราคาน้ำมันสำเร็จรูปเพิ่มสูงขึ้นในอัตราส่วนที่ “มากกว่า” การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบ ซึ่งหมายความว่า รายได้จะมากกว่าต้นทุนของการกลั่นน้ำมัน และส่งผลให้ค่าการกลั่นเพิ่มขึ้น แต่หากว่าราคาน้ำมันสำเร็จรูปเพิ่มสูงขึ้นในอัตราส่วนที่ “น้อยกว่า” การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบ ค่าการกลั่นก็จะลดลง แม้ว่าราคาน้ำมันสำเร็จรูปจะเพิ่มขึ้นก็ตาม

สำหรับสาเหตุที่ทำให้อัตราส่วนการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคาน้ำมันดิบ กับราคาน้ำมันสำเร็จรูปไม่เท่ากันนั้น ก็เนื่องมาจากกลไกตลาดเสรีในการกำหนดราคาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะแยกอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

โดยทั่วไป ราคาน้ำมันดิบจะถูกกำหนดจากความต้องการใช้น้ำมันดิบของโรงกลั่นน้ำมันต่างๆ ทั่วโลก กับความสามารถในการผลิตน้ำมันดิบของประเทศและผู้ค้าน้ำมันดิบทั้งหมด ในบางช่วงเวลาที่ปริมาณของน้ำมันดิบที่ต้องการใช้มี “มากกว่า” น้ำมันดิบที่สามารถผลิตออกมาได้ จะเกิดภาวะน้ำมันดิบขาดแคลน ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบเพิ่มสูงขึ้น ดังเช่น เหตุการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลางที่เกิดขึ้นในปีนี้ จนมีผลทำให้ประเทศผู้ผลิตน้ำมันดิบบางราย เช่น ลิเบีย

ไม่สามารถส่งออกน้ำมันดิบได้ ในทางกลับกัน หากความต้องการใช้น้ำมันดิบมีปริมาณ “น้อยกว่า” น้ำมันดิบที่ผลิตออกมาได้ ก็จะเกิดภาวะน้ำมันดิบล้นตลาด ซึ่งมีผลทำให้ราคาน้ำมันดิบลดลง ดังเช่น วิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐอเมริกา ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่สุดให้เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ รวมไปถึงความต้องการใช้พลังงานที่ลดลงอย่างมาก

ในส่วนของราคาน้ำมันสำเร็จรูปก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่จะถูกกำหนดจากความต้องการใช้น้ำมันสำเร็จรูป กับกำลังการผลิตน้ำมันโดยรวมของโรงกลั่นน้ำมันภายในประเทศหรือภูมิภาคใกล้เคียง โดยที่กำลังการผลิตจะลดลง เมื่อต้องปิดโรงกลั่นหรือบางหน่วยผลิต ด้วยเหตุฉุกเฉินหรือเพื่อซ่อมบำรุง และจะเพิ่มขึ้นเมื่อสร้างหน่วยผลิตหรือโรงกลั่นใหม่ขึ้นมา ส่วนความต้องการใช้น้ำมันสำเร็จรูปนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการใช้น้ำมันแต่ละชนิด

ในภาคธุรกิจที่แตกต่างแยกย่อยกันไป อย่างเช่น น้ำมันเบนซินใช้ในรถส่วนบุคคล น้ำมันดีเซลใช้ในภาคธุรกิจการขนส่ง หรือน้ำมันเตาใช้เป็นเชื้อเพลิงในโรงงานของภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น ราคา น้ำมันสำเร็จรูปโดยรวมจะปรับตัวสูงขึ้นหรือลดลง จึงขึ้นอยู่กับผลรวมของการปรับตัวของราคาน้ำมันสำเร็จรูปแต่ละชนิดตามกลไกตลาดในแต่ละภาคธุรกิจที่ไม่เหมือนกัน

กำไรหรือขาดทุนสต็อกน้ำมันคืออะไร?

โดยปกติของธุรกิจการกลั่นน้ำมันจะต้องมีการสั่งซื้อน้ำมันดิบล่วงหน้าประมาณ ๑-๒ เดือน เนื่องจากต้องเผื่อเวลาในการขนส่งน้ำมันดิบ การกลั่นน้ำมัน และการจัดส่งน้ำมันสำเร็จรูปไปยังสถานีบริการน้ำมันหรือให้กับลูกค้าโดยตรง นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังกำหนดให้โรงกลั่นน้ำมันต้องเก็บสำรองน้ำมันสำเร็จรูปไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ของยอดผลิต และเก็บสำรองน้ำมันสำเร็จรูปที่กลั่นได้ในตอนนี้ จึงเป็นการเอาน้ำมันดิบจาก “สต็อก” ซึ่งซื้อมาเก็บไว้ล่วงหน้าแล้วมากลั่น ผลต่างระหว่างราคาน้ำมันดิบที่ซื้อมาจริงก่อนหน้านี้ เปรียบเทียบกับราคาน้ำมันดิบถ้าซื้อในวันนี้ ก็คือ กำไรหรือขาดทุนสต็อกน้ำมัน

ตัวอย่างเช่นในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งนับเป็นเหตุการณ์ไม่ปกติ โดยราคาน้ำมันดิบดูไบเพิ่มขึ้นจากที่ ๔๐ เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล ในตอนต้นปีเป็น ๑๔๐ เหรียญต่อบาร์เรลในเดือนกรกฎาคม ทำให้ในครึ่งปีแรกมีกำไรสต็อกน้ำมัน และค่าการกลั่นที่สูงขึ้น แต่หลังจากนั้น กลับเกิดวิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบให้ราคาน้ำมันดิบดูไบดังลงอย่างรวดเร็วจนแตะที่ระดับ ๔๐ เหรียญต่อบาร์เรล ตอนสิ้นปีทำให้ค่าการกลั่นในครึ่งปีหลังถึงกับติดลบ เพราะขาดทุนสต็อกน้ำมันอย่างมาก เมื่อรวมผลประกอบการทั้งปี กำไรสต็อกน้ำมันในครึ่งปีแรกก็ช่วยหักลบทำให้ขาดทุนสต็อกน้ำมันลดน้อยลง และค่าการกลั่นก็ติดลบน้อยลงไปด้วย

ที่มา: Bloomberg

ในภาวะที่ราคาน้ำมันอยู่ในช่วงขาขึ้น ต้นทุนการกลั่นจากสต็อกน้ำมันที่ซื้อมาเก็บไว้ล่วงหน้าซึ่งมีราคาถูกกว่า ทำให้โรงกลั่นน้ำมันมีกำไรจากสต็อกน้ำมัน และส่งผลให้ค่าการกลั่นโดยรวมสูงขึ้นด้วย ในทางกลับกัน หากราคาน้ำมันอยู่ในช่วงขาลง สต็อกน้ำมันดิบที่เอามาใช้ในการกลั่นซึ่งซื้อมาก่อนหน้านั้นในราคาที่แพงกว่า ก็จะทำให้ค่าการกลั่นน้อยหรือติดลบ เพราะมีการขาดทุนจากสต็อกน้ำมัน

ในส่วนของบริษัทเอสโซ่ฯ เราถือว่ากำไรหรือขาดทุนสต็อกน้ำมันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ ซึ่งบริษัทฯ ไม่สามารถจะควบคุมราคาน้ำมันเองได้ เพราะราคาน้ำมันดิบจะขึ้นลงตามตลาดโดยเสรี และมองว่าในระยะยาว กำไรหรือขาดทุนสต็อกน้ำมันจะหักลบกันไปเอง หรือมีผลไม่มากนัก บริษัทฯ จึงบริหารจัดการเก็บสต็อกน้ำมันเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสต็อกน้อยที่สุด

นอกจากนี้ บริษัทฯ ไม่มีนโยบายในการทำธุรกรรมเพื่อประกันความเสี่ยง หรือ การทำเฮดจ์จิง (Hedging) ของราคาน้ำมันดิบหรือส่วนต่างแต่อย่างใด ทั้งนี้ก็เพราะการทำเฮดจ์แบบนี้เป็นการตัดสินใจด้วยการคาดเดาบนสมมติฐานของราคา ทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการทำเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ปกิณกะพลัม

ขยะ... ก็มีประโยชน์

แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Waste not, want not” วารสาร The Lamp Vol. 1/2011 โดย วิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ

- Keitt Wannamaker และ Angela Zeringue แห่ง เอ็กซอนโมบิล กล่าวว่า การดักก๊าซมีเทนจากหลุมฝังกลบขยะ อย่างเช่นที่บาตองรูจนี้ มีผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ดีต่อผู้ถือหุ้น ดีต่อชุมชน และไม่จำเป็นต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากภาครัฐด้วย

Waste not, want not

In a first for ExxonMobil, a petrochemical plant in Louisiana taps a landfill for a clean and economical source of energy.

Historians tell us that the world's first recorded landfills were created 3,000 years ago in Knossos, the capital of Crete, an island off the southern coast of Greece. Waste was placed in large pits and covered with dirt. In 500 B.C., the city fathers of Athens decided that landfill locations required some extra thought. Accordingly, they opened a municipal landfill with the proviso that waste had to be transported at least one mile beyond the gates of the city.

But, as the science of waste disposal has grown, so has the understanding of how collected trash can be put to good use, thanks to natural organic processes.

นับเป็นครั้งแรกของเอ็กซอนโมบิล ที่โรงงานปิโตรเคมีในรัฐลุยเซียนา ได้ผลิตพลังงานสะอาดและประหยัดจากหลุมฝังกลบขยะ

นักประวัติศาสตร์พบว่า หลุมฝังกลบขยะแห่งแรกในโลกที่มีการบันทึกไว้ อยู่ที่เมือง Knossos นครหลวงของเกาะ Crete นอกชายฝั่งด้านตะวันตกของประเทศกรีซ เมื่อ ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว ขยะและสิ่งปฏิกูลถูกได้ถูกนำไปรวมไว้ในหลุมใหญ่ๆ และกลบทับด้วยดิน เมื่อ ๕๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช คณะผู้ปกครองนครเอเธนส์ ตัดสินใจว่า ควรพิจารณาสถานที่ตั้งของหลุมฝังกลบขยะของเมืองอย่างระมัดระวัง ดังนั้น จึงมีการการตั้งเงื่อนไขว่า หลุมฝังกลบขยะจะต้องอยู่ห่างจากประตูเมืองออกไปอย่างน้อยหนึ่งไมล์

ความสำคัญของการรักษาระยะห่างระหว่างตัวเมืองและแหล่งจัดการขยะ เป็นที่รู้จักหลังจากนั้นมาหลายศตวรรษ ในปี ค.ศ. ๑๘๘๕ นครปารีสได้กำหนดว่า การโยนขยะทิ้งออกมาทางหน้าต่าง มีความผิดตามกฎหมาย และใน ปี ค.ศ. ๑๒๒๐ นครเนเปิลส์ ซึ่งเริ่มหมดความอดทนกับการทิ้งขยะอย่างไร้ความรับผิดชอบของผู้คน ได้มีคำสั่งออกมาว่า “ผู้ใดนำมูลสัตว์หรือขยะมูลฝอยไปกองทิ้งนอกสถานที่ที่กำหนดไว้ ผู้นั้นจะถูกจับและส่งไปทำงานในท้องครวบนเรือ หรือไม่ก็จะถูกโบยประจานไปทั่วเมือง”

- เพื่อรวบรวมก๊าซจากขยะมาใช้ จึงมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องคัดแยกก๊าซ ดังที่เห็นในภาพ จากนั้น ก๊าซจะถูกส่งต่อไปทางท่อ เพื่อนำไปใช้กับหม้อต้มในโรงงานที่ตั้งอยู่ใกล้กันนั่นเอง

ปัจจุบัน จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นจนเกือบถึง ๗ พันล้านคนและกำลังเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ การจัดการกับขยะหรือของเหลือใช้ที่คนในบ้านในเมืองโยนทิ้งให้เข้าที่ ไม่ว่าด้วยเหตุของความจำเป็นหรือเป็นทางเลือกก็ตาม ย่อมหมายถึงปัญหาร้ายแรงทางด้านอนามัย สิ่งแวดล้อม และนโยบายสาธารณะที่ตามมา

ทว่าในขณะที่วิทยาการด้านการจัดการขยะมูลฝอยก้าวหน้าขึ้นพร้อมๆ กับความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บขยะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์จากกระบวนการอินทรีย์ตามธรรมชาติ

ธรรมชาติ.....ทำงานตามธรรมชาติ

โครงการหนึ่งที่เอ็กซอนโมบิลจัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงงานผลิตโพลีเอเลฟินส์ที่เมืองบาตองรูจ (BRPO) รัฐลุยเซียนา ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านเคมีของเอ็กซอนโมบิล ได้นำความรู้ข้างต้นมาใช้งาน เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่าย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดทั้งมวลนี้ คือส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเพื่อนบ้านที่ดี

ในขณะที่ขยะย่อยสลายตามธรรมชาติ จะมีก๊าซปล่อยออกมาซึ่งประกอบด้วยก๊าซมีเทนประมาณร้อยละ ๕๐ และอีกร้อยละ ๕๐ เป็นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในสหรัฐอเมริกา หลุมกลบฝังขยะถือ เป็นหนึ่งในแหล่งแพร่กระจายก๊าซมีเทนจากฝีมือมนุษย์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ

โรงงานโพลีเอเลฟินส์ที่เมืองบาตองรูจ ผลิตโพลีเอธิลีนและโพลีโพรพิลีน ที่ใช้ในการทำภาชนะพลาสติก ชิ้นส่วนรถยนต์และสินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ ที่นี่ ต้องใช้น้ำจากหม้อต้มไอน้ำ ๓ ใบสำหรับกระบวนการผลิต โดยแต่เดิมหม้อต้มไอน้ำทั้งหมดใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง

หลังจากเริ่มดำเนินโครงการผลิตก๊าซจากหลุมฝังกลบขยะของโรงงานโพลีเอเลฟินส์ที่บาตองรูจ ก๊าซมีเทนที่เกิดขึ้นมาตามธรรมชาติในบริเวณที่กลบฝังขยะของเขตปกครองบาตองรูจ ตะวันออก ได้ถูกนำมาใช้ทดแทนก๊าซธรรมชาติจำนวนมากที่โรงงานแห่งนี้เคยใช้มาก่อน โดยหม้อต้มไอน้ำเพียงหนึ่งเครื่องจะสามารถใช้เชื้อเพลิงจากก๊าซของหลุมฝังกลบนี้ถึงร้อยละ ๙๐

ตามข้อตกลงที่ทำกับ Baton Rouge Renewable Energy LLC โรงงานโพลีโอเลฟินส์ จะได้รับก๊าซส่วนใหญ่ที่ผลิตได้จากหลุมฝังกลบขยะ และก๊าซส่วนที่เหลือจะถูกส่งไปที่โรงงานของบริษัท Novolyte Technologies ที่บัตองรูจ โรงงานดังกล่าวผลิต electrolytes ที่นำไปใช้กับแบตเตอรี่รุ่นใหม่

“โครงการนี้เป็นการทำงานร่วมกันของรัฐบาลท้องถิ่นและภาคอุตสาหกรรม” Keitt Wannamaker ผู้จัดการด้านเทคนิคของโรงงานกล่าว “ความร่วมมือนี้จะช่วยประหยัด ค่าใช้จ่ายให้กับโรงงานโพลีโอเลฟินส์ ก่อให้เกิดประโยชน์กับสิ่งแวดล้อม และยังเป็นแหล่งรายได้ใหม่ของบัตองรูจ และบริเวณโดยรอบที่เขตปกครองบัตองรูจจะวันออกด้วย”

มร. Wannamaker เสริมว่า โครงการนี้ เป็นที่รู้จักกันในฐานะเจ้าของรางวัลดีเด่นด้าน ‘การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ’ (Energy Efficiency Award) จากสภาเคมีอเมริกัน (American Chemistry Council) และรางวัลผู้นำด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Leadership Award) จากฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Department of Environmental Quality) ของรัฐลุยเซียนา นอกจากนี้ ยังมี ‘รางวัลความใส่ใจรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของ ExxonMobil ประจำปี ๒๐๑๑’ (๒๐๑๑ ExxonMobil Responsible Care Award) จากการความสามารถในการลดการแพร่กระจายได้สำเร็จด้วย

กลไกการทำงาน

หลุมฝังกลบขยะ เป็นที่กว้างใหญ่ มีกองขยะอยู่ราวหกล้านตัน ก๊าซที่ผลิตได้จากการย่อยสลายของขยะ จะถูกดูดโดยเครื่องอัดอากาศ ผ่านระบบท่อไปยังหน่วยบำบัดที่อยู่ใกล้กัน (ดูภาพประกอบ) ในขั้นตอนนี้ ก๊าซที่ผลิตจากขยะจะถูกทำให้เย็นลงเพื่อกำจัดความชื้น อัดความดันแล้วส่งเข้าไปในระบบท่อที่มีระยะทางเกือบ ๔ ไมล์กว่าจะถึงโรงงานโพลีโอเลฟินส์

เอ็กซอนโมบิลเคมีใช้เงินลงทุนในโครงการประมาณ ๑ ล้าน ๘ แสนเหรียญ เพื่อสร้างท่อต่อเชื่อมและปรับเปลี่ยนโรงงาน หน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการนี้ คือ Sustainable Energy Solutions เป็นผู้ดูแลเรื่องการสูบน้ำอัดและส่งก๊าซมีเทนที่ได้มานี้ไปยังที่ตั้งโรงงาน

ในอดีต ก๊าซที่เกิดจากหลุมฝังกลบขยะจะถูกเผาทั้งและปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมาในบรรยากาศ ดังนั้นเมื่อมีการใช้ก๊าซมีเทนจากขยะเป็นเชื้อเพลิงสำหรับหม้อต้มไอน้ำ

ของโรงงานโพลีโอเลฟินส์ที่บัตองรูจโดยนำมาทดแทนก๊าซธรรมชาติ ทำให้ปริมาณการแพร่กระจายของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบริเวณนั้นลดลง

เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองเองก็เห็นว่า การส่งก๊าซจากขยะไปใช้ในการผลิตที่โรงงานของเอ็กซอนโมบิล และ Novolyte แทนที่จะเผาทิ้งไป ณ บริเวณที่ฝังกลบขยะ มีค่าเท่ากับการย้ายรถยนต์จำนวน ๕๙,๐๐๐ คันออกไปจากท้องถนน หรือเท่ากับการปลูกป่าสนบนเนื้อที่ ๗๓,๐๐๐ เอเคอร์ทีเดียว

“นี่คือโครงการที่ทุกคนสมประโยชน์ ทั้งชุมชนของเรา ทั้งสิ่งแวดล้อม และทั้งโรงงานเองด้วย” Angela Zeringue ผู้จัดการโรงงานโพลีโอเลฟินส์กล่าว “และยังเป็นส่วนหนึ่งของพันธะสัญญาที่เอ็กซอนโมบิลยึดมั่นเสมอมาที่จะเป็นเพื่อนบ้านที่ดีกับชุมชน และยังถือเป็นตัวอย่างของการมุ่งเน้นด้านนวัตกรรมและการปรับปรุงในงานของเราอย่างต่อเนื่อง”

ก๊าซจากขยะถูกกลั่นออกมาจากบ่อขยะประมาณ ๖๐ บ่อในหลุมฝังกลบขยะ ถ้าหลุมฝังกลบขยะกว้างขวางขึ้น ปริมาณก๊าซที่ผลิตได้ก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น Sustainable Energy Solutions จึงทำการประเมินเรื่องการขยายระบบการเก็บก๊าซจากขยะ หากจะเพิ่มบ่อขยะอีก เอ็กซอนโมบิลก็จะต้องซื้อก๊าซจากขยะเพิ่มขึ้น

อุปสรรคที่ต้องเอาชนะ

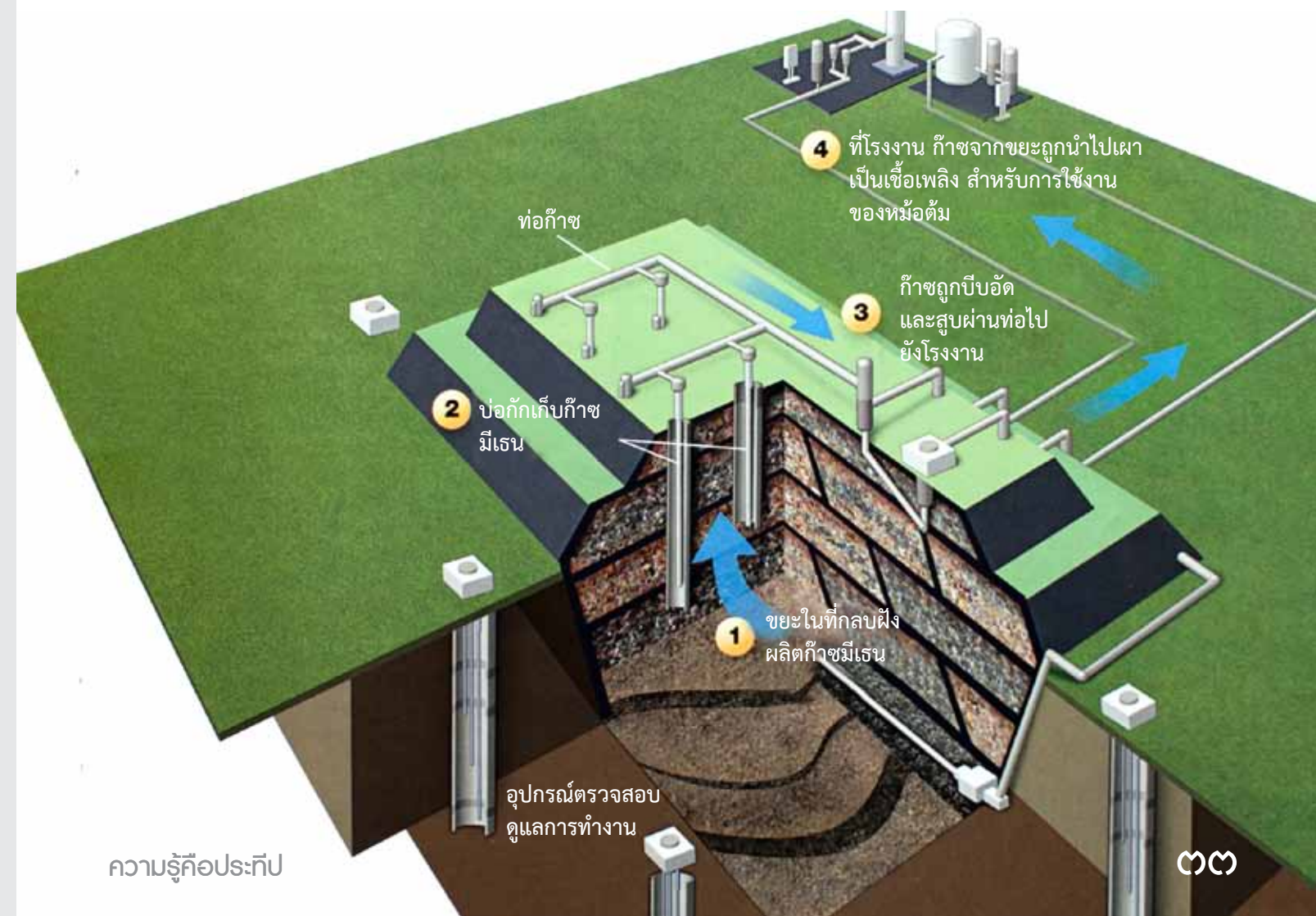
การดำเนินโครงการใช้ก๊าซหลุมฝังกลบขยะ ต้องอาศัยทักษะและความรู้ความชำนาญจากผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความทุ่มเทและไว้วางใจได้จากทั่วทั้งเอ็กซอนโมบิล

เริ่มต้นจากขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาานสองปี เพื่อให้แน่ใจว่ามีความเหมาะสมอย่างแท้จริงกับโรงงานโพลีโอเลฟินส์ที่บัตองรูจ และแน่ใจว่า มีการศึกษาอย่างถี่ถ้วนและได้รับทุกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมทั้งหมดแล้ว

มีปัจจัยมากมายที่นำความยุ่งยากมาให้โครงการ มร. Wannamaker เล่าให้ฟังว่า “ในฐานะที่เป็นโครงการหลุมฝังกลบขยะแห่งแรกของเอ็กซอนโมบิล จึงมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานจัดหาแหล่งพลังงานต้นน้ำ (Upstream) และส่วนงานด้านเคมีของบริษัท และยังมีเรื่องของการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานนอกบริษัทซึ่งมีเป็นจำนวนมาก รวมทั้งหน่วยงานรัฐประจำเมืองนั้นด้วย”

“ผู้เชี่ยวชาญมากมายจากหลายส่วนงานของเอ็กซอนโมบิล เข้ามาร่วมกันทำงานในโครงการนี้” Lena Hendren ผู้ประสานงานโครงการเล่าว่า “มีทั้งฝ่ายวิศวกรรมด้านเคมี ฝ่ายการตลาดก๊าซและไฟฟ้า ฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ ฝ่ายการเงิน (Treasurer’s) ฝ่ายภาษี ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดร่วมกันจัดตั้งเป็นคณะทำงาน เพื่อกอยจัดหาผู้เชี่ยวชาญให้ตามที่เราต้องการ เมื่อใดที่เกิดปัญหาขึ้น จะต้องมีคนคอยเสริมการสนับสนุนและให้กำลังใจเป็นพิเศษ ถ้าเราเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่านี้ เราก็คงไม่มีวันจะมีคนเก่งๆ และได้รับความช่วยเหลือที่เปี่ยมด้วยคุณภาพอย่างนี้แน่”

การเก็บก๊าซมีเทนจากหลุมฝังกลบขยะ

ความรู้คือประทับ

๓๓

ประทีปปริทรรศน์

เอสโซ่มอบน้ำมันเครื่องให้ผู้ประสบภัยน้ำท่วมผ่านกรมกิจการพลเรือนทหาร

นายมงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล (ที่ ๓ จากซ้าย) กรรมการและผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) มอบน้ำมันดีเซล ๑.๕ ลิตร จำนวน ๓๐,๐๐๐ ขวด ให้แก่ พลตรีหญิง พุ่มหิรัญ (ที่ ๒ จากซ้าย) รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการกองทัพอากาศ ผ่านศูนย์บรรเทาสาธารณภัย เพื่อใช้ในการแจกจ่ายให้กับประชาชน และครัวเรือนที่ประสบภัยน้ำท่วมในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพอากาศ เป็นศูนย์กลางการประสานงานกับ

ส่วนราชการต่างๆ ในกองบัญชาการกองทัพอากาศ และเหล่าทัพ หน่วยงานฝ่ายพลเรือน และภาคเอกชน ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ และการดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริ เพื่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

เอสโซ่สนับสนุนวาระแห่งชาติ ร่วมรณรงค์ความปลอดภัยบนท้องถนนที่ภูเก็ต

นายยอดพงศ์ สุธรรม (ที่ ๓ จากซ้าย) กรรมการและผู้จัดการขายปลีก บริษัท เอสโซ่ฯ มอบหมวกนิรภัย ให้แก่นายชัยพลกฤษ์ พันธุ์พลกฤษ์ (ที่ ๔ จากซ้าย) รองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต เพื่อสนับสนุนโครงการรณรงค์ “ขับ-ซ้อนมอเตอร์ไซด์ สวมหมวกนิรภัย ๑๐๐%” พร้อมทั้งอบรม การขับขี่รถจักรยานอย่างปลอดภัยสำหรับประชาชนผู้ขับขี่รถมอเตอร์ไซด์ พิธีมอบและกิจกรรม ฝึกอบรมการขับขี่ปลอดภัย จัดขึ้น ณ เทศบาลนครภูเก็ต เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนระมัดระวัง เรื่องการขับขี่โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่างๆ

โครงการรณรงค์ด้านความปลอดภัยนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างสมาคมผู้ประกอบการรถจักรยานยนต์ไทย กรมการขนส่งทางบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) โดยจัดการอบรมเกี่ยวกับกฎจราจรและการขับขี่รถจักรยานยนต์ อย่างปลอดภัย และมอบหมวกกันน็อกที่ได้มาตรฐานให้แก่กลุ่มนักศึกษาที่ผ่านการอบรมและเด็กนักเรียนที่ขับหรือซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ เพื่อพัฒนาทักษะในการใช้รถใช้ถนนอย่างถูกต้องตามกฎหมายจราจร

เอสโซ่สนับสนุนโครงการเยี่ยมผู้ป่วย ปลุกฝังนิสัยรักการอ่านให้เยาวชนไทย

นายอิศรา สุนทรวิภาต (ที่ ๓ จากซ้าย) ที่ปรึกษากิจการองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท แก่นางระเบียบ หงส์พันธ์ (ที่ ๒ จากซ้าย) บรรณารักษ์ชำนาญการ ห้องสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ เพื่อสนับสนุนโครงการเยี่ยมผู้ป่วย เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่ห้องสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรีฯ

โครงการเยี่ยมผู้ป่วย ได้ให้บริการแก่โรงเรียนต่างๆ ในเขตสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง โดยให้ยืมโรงเรียนละ ๒๐ ยาม เป็นเวลา ๑ ภาคการศึกษา (๔ เดือน) โดยที่ผ่านมาโครงการ ประสบความสำเร็จด้วยดี มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรีและใกล้เคียงให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก

เอสโซ่และดีโซ่มอบจักรยานยนต์ยามาฮา ไฟโน ให้กับผู้ใช้โคตติจากรายการส่งเสริมการขาย “ฉลองชัย ดีโซ่ ก้าวสู่ปีที่ ๘”

นส. จิราพรรณ เปาวรัตน์ (ที่ ๔ จากซ้าย) ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายการตลาดด้านขายปลีก น้ำมันเชื้อเพลิง บริษัท เอสโซ่ฯ มอบจักรยานยนต์ยามาฮา ไฟโน คันแรก จากการจับรางวัลครั้งที่ ๒ ให้กับ นส. สิริพร เปรมเสถียร ผู้โชคดีจากการจับคู่คูปองชิงโชคจากรายการส่งเสริมการขาย “ฉลองชัย ดีโซ่ ก้าวสู่ปีที่ ๘” ณ สถานีบริการน้ำมันเอสโซ่ ไทย ซี-เซ็นเตอร์ สาขารังสิตขาออก ดีโซ่จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับบริษัท ไทย ซี-เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินกิจการ

ด้านสถานีบริการน้ำมันในเครือเอสโซ่ เพื่อมอบรางวัล รถกระบะโตโยต้าไว้ท์ จำนวน ๑ คัน และรถจักรยานยนต์ยามาฮา ไฟโน จำนวน ๓ คัน ให้กับผู้ใช้โคตติที่ร่วมกิจกรรม โดยการจับรางวัลครั้งที่ ๓ และครั้งที่ ๔ ได้จัดขึ้นในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม และ ๑ กรกฎาคม ตามลำดับ

เอสโซ่มอบน้ำมันเครื่องให้กองทัพอากาศเพื่อใช้สำหรับเรือต้นน้ำในการ บรรเทาอุทกภัยน้ำท่วม

นายอิศรา สุนทรวิภาต (ที่ ๕ จากซ้าย) ที่ปรึกษากิจการองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ และ นายเสน่ห์ ศรีสุวรรณ (ที่ ๖ จากซ้าย) ที่ปรึกษาโครงการพิเศษ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) มอบน้ำมันเครื่อง Mobil Delvac MX 15W-40 จำนวน ๒๐๐ ถัง ขนาดบรรจุ ๑๘ ลิตร และ Essolube X2 จำนวน ๑๔๐ ถัง ขนาด ๔ x ๖ ลิตร รวมมูลค่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาท) ให้แก่ พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์ (ที่ ๔ จากซ้าย) ผู้บัญชาการทหารเรือ เพื่อใช้กับเครื่องของเรือที่ใช้ในกิจกรรมต้นน้ำออกสู่ทะเล เมื่อเร็ว ๆ นี้ ณ หอประชุมกองทัพอากาศ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร การใช้เรือของกองทัพอากาศเพื่อต้นน้ำออกสู่ทะเลเป็นวิธีการหนึ่งในการ ลดความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำท่วมในขณะนี้ โดยเป็นการรักษาระดับน้ำไม่ให้เพิ่มขึ้น

เอสโซ่มอบเรือเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ผ่านทาง ครอบครัวชาวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓

นางกิตติยวดี นิลวรรณ (ที่ ๕ จากซ้าย) ผู้จัดการสื่อสารองค์กร บริษัท เอสโซ่ฯ มอบเรือจำนวน ๑๐๐ ลำ รวมมูลค่ากว่า ๖๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อร่วมกิจกรรมครอบครัวชาว ๓ ในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ที่ประสบความยากลำบากในการเดินทางสัญจรในช่วงวิกฤตน้ำท่วม ในพื้นที่ต่างๆ โดยมี นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา (ที่ ๓ จากซ้าย) ผู้ดำเนินรายการเรื่องเล่าเช้านี้ และ นายปรีสุทธิ์ บุรณะสัมฤทธิ์ (ที่ ๒ จากซ้าย) ผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เป็นผู้รับมอบ

โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ร่วมส่งใจช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ ศรีราชา นำสิ่งของเครื่องใช้-น้ำดื่ม มอบผ่าน สมาคมพุทธมามกะสว่างประทีปธรรมสถานศรีราชา ที่บริเวณหน้า โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ ศรีราชา จ.ชลบุรี นางสาวนาฏยา เสวกแก้ว ผู้จัดการประชาสัมพันธ์ โครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำมัน โรงกลั่นเอสโซ่ ศรีราชา บริษัท เอสโซ่ฯ พร้อมเพื่อนพนักงาน ได้เป็นตัวแทนมอบ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ จำนวนมาก โดยมี คุณฉัตรชัย กำจรกิจการ นายกสมาคมฯ เป็นผู้รับมอบ

โดยในช่วงเช้าของวันเดียวกัน พนักงานเอสโซ่ ร่วมกับ พนักงานผู้รับเหมาได้นิมนต์พระสงฆ์จำนวน ๒๙ รูป จากวัดต่างๆ ใน

อำเภอสัตร์ราชา มารับของทำบุญ ซึ่งของทั้งหมด พนักงานได้ช่วยกันแยกไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปลากระป๋อง นมกล่อง น้ำดื่ม ขนมนานาชนิด เพื่อความสะดวกในการนำมาอบให้ผู้ประสบภัยต่อไป และในช่วงเย็น พนักงานยังได้มีจิตอาสาไปร่วมคัดแยก และ บรรจุ หีบห่อสำหรับของบริจาคที่ชาวศรีราชาได้มอบให้กับสมาคม ฯ เพื่อนำส่งไปยังพื้นที่ประสบภัยในภาคกลางอีกด้วย

ความสำเร็จทางธุรกิจ + ความรับผิดชอบต่อสังคม = ชุมชนที่เข้มแข็งขึ้น

เราเชื่อมั่นว่า ความสำเร็จในระยะยาวของธุรกิจในปัจจุบันไม่อาจพึ่งพาผลประโยชน์ทางการเงินเท่านั้น

เราเชื่อมั่นว่า ความสำเร็จทางธุรกิจ และความรับผิดชอบต่อสังคมต้องเคียงคู่ไปด้วยกันตลอดทาง

นี่คือเหตุผลว่า ทำไมเราจึงมีประวัติอันยาวนานในการสนับสนุนชุมชนผ่านโครงการต่างๆ มากมาย ทั้งจากองค์กรเอง และจากกิจกรรมอาสาสมัครของพนักงานของเรา เพื่อส่งเสริมการศึกษา สุขอนามัย และการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้ว การยกมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ และความมั่นคงของชุมชนในทุกที่ที่เราไปดำเนินงานนั้น ได้สะท้อนถึงการทำธุรกิจในระยะยาวของเรา

esso.co.th

เครื่องหมายการค้าของเอ็กซอนโมบิล

ExxonMobil
มุ่งมั่น สร้างพลังงานโลก™

